

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΣΤΑ
ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ**

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΝΤΟΥΜΠΑΪ**

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΤΟΥΣ 2004**

**Στα: -Η.Α.Ε.
-ΚΑΤΑΡ
-ΜΠΑΧΡΕΪΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ¹

<u>I. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα</u>	Σελ.3
A. Οικονομική πολιτική & ρυθμιστικό πλαίσιο	Σελ.3
B. Τα Η.Α.Ε. έναντι του περιφερειακού ενεργειακού γίγνεσθαι.	Σελ.16
Γ. Ελληνικά οικονομικά συμφέροντα στην περιοχή.	Σελ.18
4. Τρόποι αναπτύξεως οικονομικής συνεργασίας.	Σελ.24
<u>II. Κατάρ.</u>	Σελ.30
<u>III. Μπαχρέιν</u>	Σελ.35

Σημείωση: Τα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται αποτελούν αυστηρή επιλογή μεταξύ των επίσημων διαθέσιμων και των πλέον αξιόπιστων εκτιμήσεων.

Για πληρέστερη ενημέρωση σχετικά με την αγορά των Η.Α.Ε. (κ.α.) μπορείτε επίσης να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://oeydubai.geoweb.ge>.

---

¹ Συντονιστής: Βασίλειος Σκρόνιας, Σύμβουλος Α' Ο.Ε.Υ.

ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ ²

---

² Πληροφορίες: Σπυρίδων Λιόντος, Γραμματέας Β΄ ΟΕΥ

1. Γενικά Χαρακτηριστικά

Η Ομοσπονδία των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων βρίσκεται στην Αραβική Χερσόνησο, στο στόμιο του Περσικού κόλπου. Τα Η.Α.Ε. συνίστανται σε επτά Εμιράτα: Άμπου Ντάμπι, Ντουμπάϊ, Σάρτζα, Αζμάν, Ρας Αλ Χάϊμα, Φουτζέϊρα και Ουμ Αλ Κουέϊν. Η συνολική έκταση των Η.Α.Ε. ανέρχεται σε 83.600 τετρ. χιλιόμετρα.

Η ομοσπονδία ιδρύθηκε το 1971, μετά την αποχώρηση από την περιοχή που σήμερα καταλαμβάνουν τα Η.Α.Ε., το Μπαχρέιν και το Κατάρ, της Μεγ. Βρετανίας, με την οποία είχαν σχέσεις εξάρτησης ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Πρόεδρος της ομοσπονδίας είναι ο σείχης του Άμπου Ντάμπι Χαλίφα Μπιν Ζάγιεντ Αλ Ναχιάν και αντιπρόεδρος από το 1990 ο σείχης του Ντουμπάϊ και πρωθυπουργός της ομοσπονδιακής κυβέρνησης Μακτούμ Μπιν Ρασίντ Αλ Μακτούμ. Η διαδοχή του ιδρυτή των Η.Α.Ε. Σείχη Ζάγιεντ Μπιν Σουλτάν Αλ Ναχιάν, που εξέλειπε τον Νοέμβριο του 2004, πραγματοποιήθηκε κανονικά και σύμφωνα με τους προβλεπόμενους κανόνες χωρίς επίπτωση ως προς την πολιτική σταθερότητα του καθεστώτος.

Τα Η.Α.Ε. συνορεύουν με τη Σαουδική Αραβία δυτικά και νοτιοδυτικά καθώς και με το Σουλτανάτο του Ομάν στα νοτιοανατολικά. Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης που καταλαμβάνουν εκτείνεται κατά μήκος του Περσικού κόλπου, (ο οποίος στα αραβικά κράτη αποκαλείται Αραβικός Κόλπος), ενώ ένα μικρότερο εκτείνεται κατά μήκος του κόλπου του Ομάν.

Πρωτεύουσα της Ομοσπονδίας είναι το Άμπου Ντάμπι, όπου εδρεύει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Εμπορικό κέντρο της χώρας αλλά και της ευρύτερης περιοχής είναι το Ντουμπάϊ. Το πολίτευμα της χώρας είναι η απόλυτη μοναρχία και ο επικεφαλής κάθε Εμιράτου, που αναλαμβάνει την εξουσία με κληρονομικό δικαίωμα, φέρει τον τίτλο του σείχη. Σημειώνεται ότι κάθε Εμιράτο διαθέτει σημαντικό βαθμό αυτονομίας και έχει το δικαίωμα ο κατά τόπους σείχης να εκδίδει νόμους και διατάγματα με ισχύ στο έδαφος του Εμιράτου του ή να έχει τη δική του αστυνομία, με διακριτές στολές. Παράλληλα διαφορές υπάρχουν στο βαθμό ελευθερίας και ανεκτικότητας ως προς τον τρόπο ζωής και τις επιρροές της δυτικής κουλτούρας στη καθημερινή συμπεριφορά, στον τρόπο ενδυμασίας, στη κατανάλωση ή μη αλκοόλ (κ.λ.π.) που το κάθε Εμιράτο επιτρέπει στο έδαφός του. Πάντως καταβάλλονται προσπάθειες για διαμόρφωση ενιαίων πολιτικών στα πλαίσια της Ομοσπονδίας ενώ τείνει να γίνει κοινή πεποίθηση τόσο στις ηγέτιδες μερίδες όσο και στο σύνολο του πληθυσμού ότι η ύπαρξη της ομοσπονδίας είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη καλύτερων επιπέδων ευημερίας.

2. Πληθυσμός

Σύμφωνα με την επίσημη απογραφή πληθυσμού του έτους 1995 ο συνολικός πληθυσμός ανήρχετο σε 2.377.453 άτομα. Τα επίσημα στοιχεία (πηγή: Ministry of Planning 2002) τον προσδιορίζουν σε 3.754.000 άτομα, εκ των οποίων 2.543.000 είναι άνδρες και 1.211.000 γυναίκες, ενώ στο τέλος του 2004 εκτιμάται ότι ανήλθε σε 4.320.000 άτομα εκ των οποίων τα 1.080.000 άτομα είναι γηγενείς. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατοικεί στα Εμιράτα του Άμπου Ντάμπι (1.590.000 άτομα) και του Ντουμπάϊ (1.200.000 άτομα). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις το 80% περίπου των κατοίκων είναι αλλοδαποί εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό (άνω του ενός εκατομμυρίου) από την Ινδία, το Πακιστάν (400.000), το Μπαγκλαντές (300.000), τις Φιλιππίνες και την Σρι Λάνκα. Υπάρχουν επίσης σε μικρότερους αριθμούς αλλοδαποί Άραβες, Ρώσοι και δυτικοευρωπαίοι κυρίως αγγλοσαξονικής προέλευσης. Οι αρχές της χώρας λαμβάνουν μέτρα για την αύξηση της γεννητικότητας του εντόπιου πληθυσμού, παρέχοντας διάφορα κίνητρα, όπως δωρεάν παροχή στέγης, ίδρυση ειδικού ταμείου στήριξης των νέων ζευγαριών στα οποία παρέχει άτοκα δάνεια κλπ.

3. Βασικοί οικονομικοί δείκτες

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία που είναι διαθέσιμα για το έτος 2004, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αυξήθηκε σε σταθερές τιμές κατά 6,4% και σε τρέχουσες κατά 18,5%. Ανήλθε σε 95,3 δις Δολλάρια ΗΠΑ, ενώ σε σταθερές τιμές σε 20,40 δις Δολλάρια (με έτος βάσης το 1990). Το ΑΕΠ είναι το δεύτερο υψηλότερο στον αραβικό κόσμο μετά την Σαουδική Αραβία. Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ανήλθε σε 22.061 Δολλάρια ΗΠΑ. Παρά την εντυπωσιακή ζήτηση ακινήτων (τομέας που συμβάλλει κατά 10% στην αύξηση του ΑΕΠ) ο πληθωρισμός περιορίστηκε στο 3,3%.

Το εμπορικό πλεόνασμα εκτιμάται ότι ανήλθε κατά το 2004 σε 26,36 δις Δολλάρια (96,74 δις Ντίρχαμ) παρουσιάζοντας αύξηση 21% σε σχέση με το 2003, όπου ήταν 19,11 δις Δολλ (70,13 δις Ντίρχαμ). Παρόλη την μεγάλη αύξηση των εισαγωγών από 41,74 δις Δολλ (153,1 δις Ντίρχαμ) το 2003 σε 47,44 δις Δολλ (174,1 δις Ντίρχαμ) το 2004, οι εξαγωγές επίσης αυξήθηκαν από 60,85 δις Δολλ (223,31 δις Ντίρχαμ) το 2003 σε 73,80 δις Δολλ (270,84 δις Ντίρχαμ) το 2004. Στο γενικό σύνολο των εξαγωγών οι εξαγωγές υδρογονανθράκων αποτελούν σε αξία το 54% έναντι 49% το 2003.

Η οικονομία της χώρας έχει κατορθώσει να απεξαρτοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό από τις πετρελαϊκές εισροές. Οι τελευταίες ανέρχονταν σε 67% του ΑΕΠ στα μέσα της δεκαετίας του '70, ενώ σήμερα αντιπροσωπεύουν λιγότερο από 30% του ίδιου δείκτη.

Ο τραπεζικός τομέας συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας των Η.Α.Ε. Οι συνολικές πιστώσεις υπερβαίνουν τα 60 δις Δολλάρια ΗΠΑ ετησίως.

Το ισοζύγιο πληρωμών το 2004 έγινε θετικό και κυμάνθηκε στα 4,2 δις Δολλ. ΗΠΑ έναντι ελλείμματος 200 εκατομμ. Δολλ. ΗΠΑ το έτος 2003.

Το νόμισμα της χώρας (Ντίρχαμ) βρίσκεται σε σχέση σταθερής ισοτιμίας με το αμερικανικό Δολλάριο από το 1971: 1 Δολλάριο ΗΠΑ= 3,6725 Ντίρχαμ.

Η ισοτιμία του Ευρώ με το Ντίρχαμ αυξήθηκε από 4,6 Ντίρχαμ στις αρχές του 2004 στα 5 Ντίρχαμ το τέλος του ίδιου έτους. Η αλματώδης αύξηση του Ευρώ αποτελεί όπως είναι φυσικό ανασταλτικό παράγοντα στην πρόοδο των εξαγωγών από τις χώρες της ζώνης Ευρώ προς τα Η.Α.Ε. και τις άλλες χώρες της περιοχής, που τα νομίσματά τους βρίσκονται σε σχέση σταθερής ισοτιμίας με το Δολλάριο ΗΠΑ.

Το συνολικό εξωτερικό χρέος της χώρας ανήλθε σε 15,3 δις Δολλάρια ΗΠΑ, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ κυμάνθηκε στο 16,1% και παρουσίασε μείωση έναντι του προηγούμενου έτους, όπου ανήλθε σε 16,6 δις Δολλάρια ΗΠΑ και ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 20,6%. Σημειώνεται όμως ότι δεν υφίσταται πρόβλημα κάλυψης ή αποπληρωμής του χρέους, καθώς η χώρα κατέχει σημαντικότερες επενδύσεις στο εξωτερικό, οι οποίες εκτιμώνται μεταξύ 200 και 300 δις Δολλαρίων ΗΠΑ, επενδεδυμένες σε τραπεζικά διαθέσιμα, σε μετοχές καθώς και σε ακίνητα. Ακόμη, τα Η.Α.Ε. κατέχουν διαθέσιμα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ύψους 19,3 δις Δολλ..

Σύμφωνα με προσωρινά διαθέσιμα στοιχεία, τα μεγέθη του προϋπολογισμού δείχνουν ότι τα συνολικά έσοδα ανήλθαν σε 40,89 δις Δολλάρια ΗΠΑ (150,3 δις Ντίρχαμ) εκ των οποίων τα 33,74 δις Δολλάρια (124 δις Ντίρχαμ) προέρχονται από τις πωλήσεις υδρογονανθράκων. Τα έσοδα παρουσίασαν αύξηση 5,23 δις Δολλαρίων ΗΠΑ (19,2 δις Ντίρχαμ) έναντι του προηγούμενου έτους. Όσον αφορά τις δαπάνες του προϋπολογισμού, αυτές ανήλθαν σε 25,85 δις Δολλάρια ΗΠΑ (95 δις Ντίρχαμ) εκ των οποίων τα 4,35 δις Δολλάρια (16 δις Ντίρχαμ) κατευθύνθηκαν σε δημόσιες επενδύσεις. Ο προϋπολογισμός παρουσίασε συνολικά πλεόνασμα 15 δις Δολλαρίων (55,3 δις Ντίρχαμ). Ο προϋπολογισμός των Η.Α.Ε. αποτελείται από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό καθώς και τους προϋπολογισμούς των 7 Εμιράτων.

Όπως είναι ευνόητο η οικονομία των Η.Α.Ε. επωφελήθηκε σημαντικά από τις υψηλές διεθνείς τιμές πώλησης πετρελαίου. Συγκεκριμένα, τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου ανήλθαν κατά το 2004 σε 39,72 δις Δολάρια, παρουσιάζοντας μεγάλη αύξηση σε σχέση με το 2003 όπου ήταν 29,56 δις Δολλάρια και η παραγωγή πετρελαίου κυμάνθηκε στα 2,72 εκατομμ. βαρέλια, έναντι 2,55 το προηγούμενο έτος. Η μέση τιμή πώλησης κατά την διάρκεια του έτους κυμάνθηκε στα 35,93 Δολλ. ΗΠΑ ανά βαρέλι.

Οι αρχές έχουν αρχίσει τα τελευταία χρόνια να παίρνουν μέτρα για την αύξηση της απασχόλησης μεταξύ του εντόπιου πληθυσμού, τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών. Προς το σκοπό αυτό έχουν καθιερώσει το αποκαλούμενο *emparatisation program*, ή υποκατάσταση του ξένου εργατικού δυναμικού (στις υψηλές θέσεις της ιεραρχίας όπου απαιτείται επιστημονική εξειδίκευση) από εντόπιους, μέσω της καθιέρωσης υποχρεωτικού ποσοστού απασχόλησης Εμιρατιανών στις ιδιωτικές εταιρείες, που είναι εγκατεστημένες στα Εμιράτα. Οι Αρχές για να σταματήσουν τη τάση αναζήτησης απασχόλησης αποκλειστικά στο δημόσιο τομέα, που προσφέρει καλές αποδοχές και συνθήκες εργασίας, έχουν καθιερώσει κίνητρα προσέλκυσης στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, όπως καθιέρωση υποχρεωτικού συστήματος συνταξιοδότησης στις ιδιωτικές εταιρείες, εργάσιμη εβδομάδα πέντε ημερών στο μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων κλπ.

4. Βιομηχανική πολιτική

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία οι εντόπιες και οι ξένες επενδύσεις στο βιομηχανικό τομέα των Η.Α.Ε. εκτιμάται ότι αυξήθηκαν τουλάχιστον κατά 10% μέχρι το τέλος του 2004 και ανήλθαν στο ύψος των 12,53 δισ. Δολαρίων ΗΠΑ, καθώς όλο και περισσότερες επιχειρήσεις επιλέγουν να εγκατασταθούν στα Η.Α.Ε. για να επωφεληθούν από την ανάπτυξη των μεγεθών της οικονομίας τους.

Επισημαίνεται ότι η εισαγωγή μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού γίνεται ατελώς, γεγονός που έχει ενθαρρύνει τις ξένες βιομηχανίες να εγκατασταθούν στη χώρα καθώς και βιομηχανίες από άλλες χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας Αραβικού Κόλπου να μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος των Η.Α.Ε.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία ο ίδιος ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να παρουσιαστεί και στον αριθμό των βιομηχανικών μονάδων, οι οποίες αναμένεται να ανέλθουν σε 2.795. Ο αριθμός τους έχει αυξηθεί κατά πολύ τα τελευταία χρόνια και οφείλεται στα διάφορα κίνητρα που έχουν δοθεί στα οποία περιλαμβάνονται η απλοποίηση των διαδικασιών για τη χορήγηση αδειών εγκατάστασης, η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων καθώς και το εν γένει σταθερό επενδυτικό κλίμα, το ανεπτυγμένο τραπεζικό σύστημα καθώς και η ανάδειξη των Η.Α.Ε. και ειδικότερα του Εμιράτου του Ντουμπάι σε πολύ σημαντικό διεθνή κόμβο διαμετακομιστικού εμπορίου.

Άλλοι σημαντικοί παράγοντες είναι η ύπαρξη ενός άριστου δικτύου υποδομών, το οποίο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων πολύ καλές λιμενικές εγκαταστάσεις, άρτιο οδικό δίκτυο, εξελιγμένο και σύμφωνο με τις διεθνείς προδιαγραφές τηλεφωνικό δίκτυο κλπ.

5. Αγροτική πολιτική

Παρά τα εγγενή μειονεκτήματα, όπως η ξηρασία, το φτωχό σε θρεπτικά συστατικά έδαφος και οι πολύ υψηλές θερμοκρασίες κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, η καλλιεργήσιμη έκταση γης στα Η.Α.Ε. υπερβαίνει τα 900.000 εκτάρια, στα οποία καλλιεργούνται κυρίως χουρμαδιές των οποίων ο αριθμός υπερβαίνει τα 40 εκατομμύρια καθώς και διάφορα είδη φρούτων και λαχανικών.

Η κυβέρνηση των Η.Α.Ε. στην προσπάθειά της να βοηθήσει στην ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής της χώρας έχει προχωρήσει στη λήψη σειράς μέτρων, όπως ο αναδάσμος και η απόδοση για καλλιέργεια εκτάσεων γης, η αντίστοιχη εκπαίδευση και παροχή εξοπλισμού στους γεωργούς, η εμφύτευση σε μεγάλη κλίμακα χουρμαδιών ώστε να δημιουργηθούν εδάφη με την αναγκαία για καλλιέργεια σκίαση, η κατασκευή αρδευτικών έργων για την παροχή γλυκού νερού για άρδευση, η σωστή χρήση λιπασμάτων, η ανάπτυξη φυτωρίων κλπ.

Σύμφωνα με τις τελευταίες μελέτες, τα παραπάνω μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα η εγχώρια παραγωγή να καλύπτει το 30% των αναγκών της αγοράς σε σιτηρά, το 100% σε χουρμάδες και ψάρια και το 58% των λαχανικών και φρούτων, ενώ σε κάποια που παρουσιάζουν πλεόνασμα γίνονται εξαγωγές ποσοτήτων φρούτων και λαχανικών. Ακόμη, παράγεται το 83% της ημερήσιας κατανάλωσης γάλακτος και το 39% της ημερήσιας κατανάλωσης αυγών.

Το αρμόδιο Υπουργείο Γεωργίας έχει εκπονήσει ένα τριετές στρατηγικό σχέδιο έρευνας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας και το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει έρευνα και μελέτη των χουρμαδιών, των φοινίκων και άλλων εγχώριων φυτών, την έρευνα σε ασθένειες που προκαλούνται στα παραπάνω φυτά, την ανάπτυξη καλλιεργειών σε θερμοκήπια, την ενίσχυση της κτηνοτροφίας κ.α. Παράλληλα έχουν δημιουργηθεί τρία ερευνητικά κέντρα για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών.

Στο Εμιράτο του Ντουμπάϊ το αντίστοιχο Υπουργείο ανακοίνωσε ότι επετεύχθη η παραγωγή φυτών που ανθίζουν δύο φορές το χρόνο, ενώ το περασμένο έτος δημιουργήθηκαν 300.000 τετραγωνικά μέτρα πράσινου και ο στόχος είναι στο μέλλον το 8% της έκτασης της πόλης να καλυφθεί από πράσινο.

6. Ξένες επενδύσεις και προβλήματα

Παρόλο που δεν υπάρχουν προς στιγμήν δημοσιευμένα επίσημα ή ανεπίσημα στοιχεία για τις επενδύσεις στα Η.Α.Ε. του έτους 2004, οι προσωρινές εκτιμήσεις είναι ότι αυτές παρουσίασαν μείωση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. το

προηγούμενο έτος. Συγκεκριμένα, οι επενδύσεις στο σύνολο των τομέων της οικονομίας κυμάνθηκαν στο 18,6% του Α.Ε.Π. το 2004, έναντι 22,4% το 2003. Όμως ως απόλυτο μέγεθος η μείωση ήταν πολύ μικρότερη. Το ύψος των επενδύσεων ανήλθε στο ποσό των 17,7 δις Δολλ. ΗΠΑ το 2004, έναντι 18 δις Δολλ. ΗΠΑ το 2003, παρουσιάζοντας μείωση 300 εκατομμ. Δολλ. Όμως το ποσοστό των άμεσων ξένων επενδύσεων έναντι του ΑΕΠ παραμένει περιορισμένο στο 0,2%. Γενικά οι άμεσες ξένες επενδύσεις στα Η.Α.Ε. υπολείπονται αισθητά έναντι αυτών στο Μπαχρέιν ή το Ιράν.

Σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, το μεγαλύτερο ύψος των κεφαλαίων που επενδύθηκαν στο Εμιράτο του Άμπου Ντάμπι κατευθύνθηκαν στον πετρελαϊκό και γενικότερα στον ενεργειακό τομέα, ενώ τα αντίστοιχα κεφάλαια που επενδύθηκαν στο Εμιράτο του Ντουμπάϊ κατευθύνθηκαν σε επενδύσεις σε δίκτυα διανομής και στην δημιουργία περιφερειακών γραφείων των ξένων εταιρειών. Υπενθυμίζεται ότι το Άμπου Ντάμπι και το Ντουμπάϊ είναι τα πλουσιότερα και πιο ανεπτυγμένα Εμιράτα της ομοσπονδίας.

Επισημαίνονται πάντως τα τρία κυριότερα εμπόδια στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, τα οποία είναι ο νόμος περί εμπορικών εταιρειών, ο νόμος περί εμπορικών πρακτόρων και οι περιορισμοί στην απόκτηση γης από ξένους.

Συγκεκριμένα, ο νόμος περί εμπορικών εταιρειών επιβάλλει την υποχρέωση στις ξένες εταιρείες να έχουν επιτόπιο εταίρο, ο οποίος ανεξαρτήτως του κεφαλαίου που θα συνεισφέρει για την ίδρυση της εταιρείας, έχει υπό τον έλεγχό του το 51% του μετοχικού κεφαλαίου. Η συγκεκριμένη νομοθετική πρόβλεψη αποθαρρύνει, όπως είναι εύλογο, τις ξένες εταιρείες που επιθυμούν να έχουν οι ίδιες τον πλήρη έλεγχο.

Ο νόμος περί εμπορικών πρακτόρων επιβάλλει την υποχρέωση στις ξένες εταιρείες, οι οποίες επιθυμούν να πωλήσουν προϊόντα τους στην εγχώρια αγορά, να έχουν υποχρεωτικά έναν επιτόπιο πράκτορα, μέσω του οποίου θα διαθέτουν τα προϊόντα τους. Οι πρακτικές επιπτώσεις είναι ότι τα δίκτυα διανομής ευρίσκονται στα χέρια των εντόπιων εταιρειών, ενώ οι ξένες εταιρείες πολλές φορές είναι δύσκολο έως αδύνατο να αλλάξουν τον πράκτορα με τον οποίο συνεργάζονται.

Το τρίτο εμπόδιο αφορά στους περιορισμούς στην απόκτηση γης από ξένες εταιρείες αλλά και από ξένους υπηκόους εν γένει. Απαγορεύεται κατ' αρχήν στο έδαφος των Η.Α.Ε. η απόκτηση εμπράγματων δικαιωμάτων στη γη από ξένους, όπως η κυριότητα. Μόλις τα τελευταία χρόνια επετράπη, κυρίως στο Εμιράτο του Ντουμπάϊ, η απόκτηση γης από ξένους. Αλλά η απόκτηση είναι επιτρεπτή μόνο σε περιορισμένες και οριοθετημένες περιοχές, κυρίως κοντά στις ελεύθερες ζώνες και στις περιοχές κατοικίας αλλοδαπών δυτικοευρωπαϊκής προέλευσης.

Στις διαπραγματεύσεις που γίνονται στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, του οποίου το κανονιστικό πλαίσιο θα πρέπει να εφαρμόζεται στο σύνολό του σε λίγα χρόνια από τα Η.Α.Ε., ασκούνται ισχυρές

πιέσεις από τα άλλα μέρη στην κατεύθυνση της αναθεώρησης του νόμου περί εμπορικών πρακτόρων, αλλά εκφράζονται αμφιβολίες αν αυτό θα έχει επιτευχθεί μέχρι να λήξει ο παρών γύρος διαπραγματεύσεων το 2005. Επιπλοκές πιθανόν θα παρουσιαστούν αν κάποια ξένη εταιρεία, αφού επιχειρήσει ανεπιτυχώς να αλλάξει επιτόπιο πράκτορα, προσφύγει τελικά στα δικαιοδοτικά όργανα του ΠΟΕ εναντίον του συγκεκριμένου νόμου.

Παρόλα τα εμπόδια που προαναφέρθηκαν, πρέπει να επισημανθεί ότι το επιχειρηματικό κλίμα είναι γενικά καλό. Το τραπεζικό σύστημα είναι ανεπτυγμένο, οι επιχειρηματικές συνήθειες και πρακτικές είναι αντίστοιχες με αυτές των δυτικών χωρών κλπ.

7. Επιπτώσεις στην οικονομία των Η.Α.Ε. από την πτώση της ισοτιμίας του Δολλαρίου.

Σύμφωνα με δηλώσεις του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, κ. Νάσσερ Αλ Σουέϊντι, η οικονομία των Η.Α.Ε. παρά τις αρνητικές συνέπειες που έχει υποστεί το τελευταίο διάστημα από την πτώση της ισοτιμίας του Δολαρίου έναντι του Ευρώ, έχει εν τούτοις παράλληλα ωφεληθεί κυρίως όσον αφορά τις εξαγωγές και τον τουρισμό.

Το αδύναμο Δολάριο ενθαρρύνει τον βιομηχανικό τομέα της οικονομίας να αυξήσει την παραγωγή του και συγχρόνως βοηθεί σημαντικά στην ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας, η οποία έχει εξελιχθεί σε σημαντική πηγή εσόδων. Ενδεικτικό της σημασίας που έχει αποκτήσει ο τουριστικός τομέας για την οικονομία των Η.Α.Ε. είναι ότι κατά την διάρκεια του 2004 ο αριθμός των επιβατών που πέρασαν από το Διεθνές Αεροδρόμιο του Ντουμπάϊ ανήλθε στο ύψος-ρεκόρ των 21,7 εκατομμυρίων. Το Dubai Duty Free πραγματοποίησε πωλήσεις άνω των 500 εκατομμ. Δολλαρίων ΗΠΑ, αυξημένες κατά 43%, ενώ η πληρότητα των ξενοδοχείων του Ντουμπάϊ ανήλθε σε 90% περίπου. Οι συνεχείς επενδύσεις στις τουριστικές και λοιπές υποδομές (ξενοδοχεία, μαρίνες, γήπεδα γκολφ, ιππασίας, πόλο κ.α.), οι εκδηλώσεις προβολής των Η.Α.Ε. και ιδιαίτερα του Ντουμπάϊ (π.χ. Shopping Festival, διεθνή τουρνουά γκολφ, τένις κ.ά.), συμβάλλουν στη σταθερή τουριστική ανάπτυξη της χώρας.

Πρέπει να επισημανθεί ότι για παραπάνω από τρεις δεκαετίες το Ντίρχαμ των Η.Α.Ε., όπως και τα νομίσματα των υπόλοιπων χωρών του Συμβουλίου Συνεργασίας Αραβικού Κόλπου, βρίσκεται σε σχέση σταθερής ισοτιμίας με το Δολάριο ΗΠΑ. σε σχέση 1 Δολλ. ΗΠΑ=3,67 Ντίρχαμ. Έχει συμβάλει δε αυτή η σταθερή σχέση ισοτιμίας σημαντικά στην ανάπτυξη της οικονομίας τους με τη δημιουργία ενός σταθερού χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος και η πρόσφατη πτώση του Δολαρίου δεν είναι επαρκής λόγος για να αλλάξουν την πολιτική τους.

Στις ίδιες δηλώσεις του, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας διευκρίνισε ότι η πτώση του δολαρίου έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της ζήτησης από τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες για αγαθά και υπηρεσίες από τις χώρες της ζώνης του Ευρώ. Το 98% των συναλλαγματικών αποθεμάτων των Η.Α.Ε. είναι σε Δολάρια ΗΠΑ και η χώρα του δεν σχεδιάζει την αναπροσαρμογή της πολιτικής της στο προσεχές μέλλον, παρόλο που το 42% του εξωτερικού εμπορίου της είναι με την Ευρώπη. Το μεγαλύτερο ποσοστό των εισαγωγών προς τα Η.Α.Ε. είναι τιμολογημένο σε Δολάρια, το νόμισμα που κυριαρχεί στο διεθνές εμπόριο και με το οποίο, κατά τη γνώμη του, είναι περισσότερο εξοικειωμένοι οι διεθνείς επενδυτές.

8. Ρυθμίσεις για τα υποκαταστήματα ξένων εταιρειών στα Η.Α.Ε.

Στις αρχές Ιανουαρίου 2005 εξεδόθη από το Υπουργείο Οικονομίας και Προγραμματισμού των Η.Α.Ε. υπουργική απόφαση με την οποία τα υποκαταστήματα ξένων εταιρειών καθώς και τα γραφεία αντιπροσώπευσης πρέπει στο εξής να καταβάλλουν στο Υπουργείο τραπεζική εγγύηση αξίας 50.000 Ντίρχαμ (13.623 Δολλ. ΗΠΑ).

Ο νέος κανονισμός θα εφαρμοστεί στα νέα υποκαταστήματα ή γραφεία αντιπροσώπευσης που πρόκειται να ιδρυθούν στο μέλλον από αλλοδαπές εταιρείες καθώς και στα ήδη υπάρχοντα, κατά την διαδικασία ανανέωσης της άδειας λειτουργίας τους.

Ειδικά για το Εμιράτο του Ντουμπάϊ, ελήφθη απόφαση τα υποκαταστήματα που έχουν έδρα το Ντουμπάϊ να μην εγγράφονται και αποκτούν την άδεια λειτουργίας τους από το Τμήμα Οικονομικής Ανάπτυξης του Εμιράτου όπως συνέβαινε μέχρι πρόσφατα, αλλά από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας και Προγραμματισμού.

Μέχρι τώρα τραπεζικές εγγυήσεις ήταν υποχρεωμένες να καταβάλλουν οι ναυτιλιακές εταιρείες, ύψους 50.000 Ντίρχαμ (13.623 Δολλ. ΗΠΑ), οι κτηματομεσιτικές εταιρείες οι οποίες πρέπει να καταβάλλουν το μετοχικό τους κεφάλαιο των 5 εκατομμ. Ντίρχαμ (1.362.397 Δολλ. ΗΠΑ) σε μορφή τραπεζικών εγγυήσεων καθώς και οι επενδυτικές εταιρείες, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να καταβάλλουν στην Κεντρική Τράπεζα των Η.Α.Ε. το μισό του μετοχικού τους κεφαλαίου με τραπεζικές εγγυητικές επιστολές.

Τα υποκαταστήματα και τα γραφεία αντιπροσώπευσης είναι υποχρεωμένα να ανανεώνουν την άδεια λειτουργίας τους κάθε έτος πληρώνοντας αντίστοιχα τέλη. Όμως έχει παρατηρηθεί ότι πολλές ξένες εταιρείες αποφεύγουν ή παραμελούν την ανωτέρω διαδικασία ή σε πολλές περιπτώσεις κλείνουν τα γραφεία τους και αποχωρούν από την χώρα, αφήνοντας σημαντικά χρέη από διαφυγόντα τέλη ανανέωσης της άδειας λειτουργίας τους.

Επομένως, ο νέος κανονισμός θα υποχρεώνει τις ξένες εταιρείες να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, αφού θα είναι αναγκασμένες να εξοφλήσουν πρώτα τα τέλη της άδειας λειτουργίας πριν μπορέσουν να πάρουν πίσω από το Υπουργείο την τραπεζική εγγύηση, όταν θελήσουν να διακόψουν τις δραστηριότητές τους και να φύγουν από την χώρα.

9. Ζώνες ελεύθερου εμπορίου (ZEE)

Προκειμένου να δοθούν κίνητρα στις ξένες εταιρείες να προχωρήσουν σε επενδύσεις στο έδαφος των Η.Α.Ε. και συγχρόνως να παρακαμφθούν τα εμπόδια που προαναφέρθηκαν, έχει θεσμοθετηθεί το καθεστώς των ζωνών ελεύθερου εμπορίου. Στο έδαφος των Η.Α.Ε. λειτουργούν σήμερα δεκατέσσερις ελεύθερες ζώνες, εκ των οποίων οι οκτώ σημαντικότερες στο Εμιράτο του Ντουμπάϊ. με σύνολο εγκατεστημένων επιχειρήσεων να ξεπερνά τον αριθμό των τεσσάρων χιλιάδων.

Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι ZEE είναι ότι δεν υφίσταται η υποχρέωση για την ύπαρξη εντόπιου εταίρου στην εταιρεία που επιθυμεί να εγκατασταθεί στην ελεύθερη ζώνη. Επίσης, υπάρχει νομική πρόβλεψη για τη μη επιβολή φορολογίας στα κέρδη στο μέλλον, που σε ορισμένες περιπτώσεις καλύπτει περίοδο πενήντα ετών. Ακόμη, προσφέρονται μία σειρά άλλα κίνητρα, όπως απαλλαγή από κάθε είδους εισαγωγικό και εξαγωγικό δασμό, ελεύθερος επαναπατρισμός των κεφαλαίων και των κερδών, παροχή προκατασκευασμένης επαγγελματικής στέγης με τη μορφή leasing, επαρκείς και ανεπτυγμένες ενεργειακές και τηλεπικοινωνιακές συνδέσεις κλπ.

Το κυριότερο ίσως μειονέκτημα για την εγκατάσταση επιχειρήσεων στις ελεύθερες ζώνες είναι ότι οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις μπορούν να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους μέσα στην ελεύθερη ζώνη καθώς και εκτός του εδάφους των Η.Α.Ε., αλλά δεν επιτρέπεται να δραστηριοποιούνται εντός των Η.Α.Ε. Παραμένει πάντως εν αμφιβολία το κατά πόσον αυτές οι εταιρείες υπάγονται στον νόμο περί εμπορικών πρακτόρων και συνεπώς είναι υποχρεωμένες να έχουν εντόπιο πράκτορα, όταν επιθυμούν να πωλήσουν προϊόντα τους και υπηρεσίες εντός των Η.Α.Ε..

Στο Ντουμπάϊ λειτουργούν οι παραδοσιακής μορφής ZEE όπως οι Jebel Ali F.Z., Dubai Airport F.Z., Gold & Diamond Park F.Z., Heavy Equipment & Trucks F.Z., Dubai Cars & Automotive F.Z., Dubai Metals & Commodities F.Z., Dubai International Financial Centre (η οποία έχει συσταθεί αλλά δεν λειτουργεί ακόμη). Επίσης η ειδικευμένη στις επιχειρήσεις πληροφορικής και μέσων μαζικής ενημέρωσης Dubai Technology, Electronic Commerce and Media Free Zone για την οποία έχουν προβλεφθεί επιπλέον ειδικές ρυθμίσεις, όπως η δυνατότητα χρήσης τηλεπικοινωνιακών δικτύων φωνητικής τηλεφωνίας και πρόσβασης στο internet ανεξάρτητων από αυτά της κρατικής εταιρείας τηλεπικοινωνιών

ETISALAT, η εξαίρεσή τους από τις απαγορεύσεις του κώδικα ηθικής που είναι σε ισχύ στα Η.Α.Ε., κλπ.

Στο Εμιράτο της Σάρζα λειτουργούν οι Hamriya F.Z. και η Sharjah Airport International F.Z., ενώ μικρότερες ζώνες ελεύθερου εμπορίου υπάρχουν στα Εμιράτα του Αζμάν, της Φουτζέιρα, του Ρας Αλ Χάϊμα και του Ουμ Αλ Κουέϊν.

10. Φορολογική πολιτική

Στο έδαφος των Η.Α.Ε. δεν επιβάλλεται φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ούτε φόρος εισοδήματος στις εταιρείες. Επίσης, δεν υφίσταται ο φόρος προστιθέμενης αξίας.

Η φορολογική και τελωνειακή πολιτική, οι Ζώνες Ελεύθερου Εμπορίου, οι σύγχρονες υπηρεσίες (τράπεζες κλπ.), οι υποδομές, κατέστησαν τα Η.Α.Ε. και ιδιαίτερα το Ντουμπάϊ ένα από τα μεγαλύτερα διαμετακομιστικά κέντρα παγκοσμίως.

11. Τελωνειακή πολιτική

Από τον Ιανουάριο του 2003 οι χώρες μέλη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου, το οποίο αποτελείται από την Σ. Αραβία, το Κουβέιτ, το Κατάρ, το Μπαχρέιν, το Ομάν και τα Η.Α.Ε., προχώρησαν στην εφαρμογή κοινής δασμολογικής κλίμακας, στα πλαίσια των προσπαθειών δημιουργίας τελωνειακής ένωσης.

Σύμφωνα με την σχετική απόφαση, τα εισαγόμενα εμπορεύματα επιβαρύνονται με δασμό 5%, εκτός εξαιρέσεων, ενώ η δασμολογική επιβάρυνση στο καπνό και στα προϊόντα του ανέρχεται στο 100%.

Εξαιρούνται της επιβολής δασμών οι εισαγωγές υλικών που απευθύνεται στις ένοπλες δυνάμεις, τα επιστρεφόμενα προϊόντα, οι διπλωματικές αποστολές, καθώς και οι πρώτες ύλες που εισάγονται από βιομηχανικές μονάδες προς χρήση στην παραγωγική διαδικασία. Ακόμη, εξαιρούνται της επιβολής δασμών τα ζώα ζώα, τα τρόφιμα και τα φάρμακα.

Στην ίδια απόφαση προβλέπεται ότι οι τελωνειακές διαδικασίες κατά την εισαγωγή των προϊόντων στο έδαφος της τελωνειακής ένωσης, θα επιτελούνται στο πρώτο σημείο εισόδου, με ελεύθερη την εν συνεχεία διακίνηση τους στα υπόλοιπα κράτη-μέλη.

Οι εσωτερικές ρυθμίσεις κατάργησης των γραφειοκρατικών εμποδίων κατά την εσωτερική διακίνηση εμπορευμάτων και απλοποίησης των σχετικών διασυνοριακών ελέγχων προβλέπεται να έχουν ολοκληρωθεί κατά τη διάρκεια του 2005.

Στις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου απαγορεύεται η εισαγωγή ναρκωτικών ουσιών, προϊόντων που έρχονται σε αντίθεση με τον ισλαμικό νόμο, προϊόντων που έχουν παραχθεί στο Ισραήλ, μηχανών τυχερών παιχνιδιών, ραδιενεργών προϊόντων, ειδών από αμιάντο και παιδικών γλυκισμάτων σε σχήμα τσιγάρου.

12. Διεθνές Χρηματοοικονομικό Κέντρο Ντουμπάϊ

Στα τέλη του έτους 2004, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των Η.Α.Ε. ενέκρινε ομοσπονδιακό διάταγμα το οποίο εγκαθιδρύει το Διεθνές Χρηματοοικονομικό Κέντρο του Ντουμπάϊ (Dubai International Financial Centre – DIFC) και εν συνεχεία ο Σεΐχης του Ντουμπάϊ εξέδωσε νόμο που και αυτός με τη σειρά του ενεργοποιεί το Διεθνές Χρηματοοικονομικό Κέντρο και καθορίζει τις βασικές λειτουργίες του.

Μετά τις προαναφερθείσες νομοθετικές ενέργειες, εκδόθηκαν από τον Διάδοχο του Ντουμπάϊ και πρόεδρο του Κέντρου μία σειρά δώδεκα νόμων που λεπτομερειακά πλέον ρυθμίζουν τις λειτουργίες του και είναι μεταξύ άλλων ο ρυθμιστικός νόμος, ο νόμος περί εμπορικών εταιρειών, περί συμβολαίων, περί διαιτησίας, περί πτωχεύσεως, κλπ.

Επισημαίνεται ότι το νομοθετικό πλέγμα δημιουργήθηκε εκ του μηδενός και ειδικά για το Κέντρο και αντικειμενικός σκοπός είναι το νομοθετικό πλαίσιο να είναι εναρμονισμένο με τα διεθνή πρότυπα, ώστε να καταστεί ελκυστικό στους διεθνείς χρηματοοικονομικούς οίκους.

Παράλληλα με αυτές τις ενέργειες χορηγήθηκαν και οι πρώτες τρεις άδειες σε εταιρείες (μεταξύ των οποίων η διεθνής τράπεζα Standard Chartered και ένα αμοιβαίο κεφάλαιο που δραστηριοποιείται σε επενδύσεις στον ενεργειακό τομέα στις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας Αραβικού Κόλπου) να εγκατασταθούν και να αναπτύξουν δραστηριότητες στα πλαίσια του Κέντρου. Σύμφωνα με δηλώσεις υπευθύνων, άλλες αιτήσεις για χορήγηση αδειών βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο εξέτασης από τις αρμόδιες υπηρεσίες και αναμένεται να χορηγηθούν σύντομα.

Φιλοδοξία των εμπνευστών του είναι να καταστήσουν το Ντουμπάϊ μία χρηματοοικονομική αγορά παγκόσμιας εμβέλειας και ίσης σε ποιότητα και αποτελεσματικότητα με αυτές των αναπτυγμένων χωρών. Ο απώτερος στόχος, όπως συνάγεται από τις επίσημες δηλώσεις, είναι να ανταγωνιστούν εν ευθέτω

χρόνω τα μεγάλα διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα τόσο της Δύσης, όπως το Λονδίνο, η νέα Υόρκη και η Φρανκφούρτη, όσο και της Νοτιοανατολικής Ασίας, όπως το Χονγκ Κονγκ, το Τόκιο και η Σιγκαπούρη. Με αυτό τον τρόπο οι Αρχές του Ντουμπάϊ ευελπιστούν να το καταστήσουν ενδιάμεσο χρηματοοικονομικό κρίκο, τοποθετημένο στο κέντρο μίας περιοχής με πληθυσμό 1,6 δις ανθρώπων και συνολικό ΑΕΠ που υπερβαίνει τα 1,5 τρισεκατομμύρια Δολάρια ΗΠΑ. Άλλωστε αυτή τη στιγμή στο έδαφος της χώρας, σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας, δραστηριοποιούνται 21 εντόπιες τράπεζες, 25 ξένες καθώς και 2 επενδυτικές, με τον συνολικό αριθμό των υποκαταστημάτων να ανέρχεται στα 487.

Άλλωστε, η δημιουργία του Κέντρου είναι το επιστέγασμα επίπονων προσπαθειών τριάντα ετών, σχεδόν από τότε που ιδρύθηκε το κράτος των Η.Α.Ε., να ανεξαρτοποιήσουν την οικονομία του Ντουμπάϊ από τις πωλήσεις πετρελαίου. Η οικονομία του ήδη χαρακτηρίζεται από την ποικιλία τομέων δραστηριότητάς της και συνεπώς ο στόχος έχει πλέον επιτευχθεί.

Επιπλέον, σε λίγα χρόνια το Ντουμπάϊ θα διαθέτει ένα νέο κέντρο εμπορίου και επιχειρηματικών υποθέσεων (Business Bay), αντίστοιχο με αυτό του Μανχάταν στη Ν. Υόρκη ή της Γκίνζα του Τόκιο, που θα αποτελεί την έδρα πολυεθνικών εταιρειών. Η έκτασή του θα ανέρχεται σε 6 εκατομμ. τ.μ. και θα δημιουργηθεί κατά μήκος του κολπίσκου του Ντουμπάϊ (Dubai Creek).

13. Προσπάθειες οικονομικής ολοκλήρωσης χωρών Αραβικού Κόλπου

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί λειτουργεί το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου με μέλη τα κράτη της περιοχής. Στα πλαίσια του Συμβουλίου καταβάλλονται προσπάθειες για την όσο το δυνατόν στενότερη συνεργασία των μελών του στο πρότυπο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει ήδη γίνει αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο στην υιοθέτηση κοινής δασμολογικής κλίμακας από τις αρχές του 2003 και στην δημιουργία τελωνειακής ένωσης.

Στην σύνοδο αρχηγών κρατών, που έλαβε χώρα στο Κουβέιτ τον Ιανουάριο του 2004, αποφασίστηκε η δημιουργία νομισματικής ένωσης στα πρότυπα της ΟΝΕ με την υιοθέτηση κοινού νομίσματος και τη δημιουργία κοινής κεντρικής τράπεζας, μέχρι το τέλος του έτους 2010. Στα συμπεράσματα της συνόδου αναφέρεται ότι η ύπαρξη νομισματικής ένωσης θα συμβάλλει θετικά στην περαιτέρω ανάπτυξη των οικονομιών της περιοχής. Ενώ γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή που αυτή θα έχει στην μελλοντική ανεξάρτησή τους από τις εξαγωγές πετρελαίου και τις συνεχείς διακυμάνσεις των διεθνών τιμών του.

B. Τα Η.Α.Ε. έναντι του περιφερειακού ενεργειακού γίγνεσθαι .³

Τα Η.Α.Ε., οικονομικός και πετρελαϊκός κόμβος στην περιοχή του Κόλπου, αποτελεί ένα από τους πόλους του Μεσανατολικού ενεργειακού γίγνεσθαι. Τα αποδεδειγμένα κοιτάσματα πετρελαίου ανέρχονται σε 80,31 δισεκατομμύρια βαρέλια (9% επί των αντίστοιχων παγκοσμίως), ενώ τα υπόγεια αποθέματα φυσικού αερίου εκτιμώνται σε 5.8 τρισεκατομμύρια κυβ. μέτρα (4,5% επί των αντίστοιχων παγκοσμίως). Κατά το 2004 η παραγωγή αργού πετρελαίου της χώρας αναλογούσε στο 8,7% του συνόλου της παραγωγής του Οργανισμού πετρελαιοπαραγωγών κρατών (ΟΠΕΚ). Τα Η.Α.Ε. ήταν ο έκτος σημαντικότερος εξαγωγέας πετρελαίου στο Κόσμο. Τα Η.Α.Ε. το 2003 κατατάχθηκαν πέμπτα παγκοσμίως σε αποδεδειγμένα κοιτάσματα φυσικού αερίου.

Η μέση ημερήσια παραγωγή πετρελαίου κατά το 2003 ήταν 2.217.000 βαρέλια, στα πλαίσια της πολιτικής του Οργανισμού Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών (ΟΠΕΚ). Το 2004 η ποσόστωση για τα Η.Α.Ε. από τον ΟΠΕΚ καθορίστηκε στα 2.720.000 βαρέλια (εκτίμηση). Το ίδιο έτος με μέση τιμή 35,93 δολ. που αποτελεί την υψηλότερη μέση τιμή των τελευταίων χρόνων, εισέρευσαν στον προϋπολογισμό των Η.Α.Ε. 29.79 δις. δολάρια (εκτίμηση), ποσό ρεκόρ για την χώρα από το 1962 όταν άρχισε η εξαγωγή πετρελαίου.

Στα Η.Α.Ε. προγραμματίζονται και εκτελούνται έργα αναβάθμισης των πετρελαϊκών εγκαταστάσεων με σκοπό την αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας των πετρελαιοπηγών. Η δημόσια εταιρεία πετρελαίων του Άμπου Ντάμπι ADNOC (Abu Dhabi National Oil Company) με τις θυγατρικές της καλύπτει πλήρως το στάδιο εξόρυξης, διύλισης, μεταποίησης, εμπορίας πετρελαίου και υποπροϊόντων ενώ σκοπεύει να επενδύσει περί τα επτά δις. δολάρια σε παλιές και νέες πετρελαϊκές εγκαταστάσεις. Κύρια επιδίωξη της είναι η αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας ώστε να πλησιάσουν το στόχο των 3 εκατ. βαρελιών που έχει τεθεί για το 2005 (MEED-14/3/03). Καθώς ορισμένες πετρελαιοπηγές βρίσκονται σε καθεστώς εκμετάλλευσης επί εικοσαετία, η απόδοση τους σταδιακά φθίνει και απαιτείται η εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας και μεθόδων παραγωγής προκειμένου να συνεχίσουν την αποδοτική λειτουργία τους.

Σημαντικότερα από τα εκτελούμενα έργα είναι τα ακόλουθα:

- § Ανάπτυξη του πετρελαϊκού κοιτάσματος Bu Hasa** για αύξηση της δυναμικότητας από 100.000 σε 480.000 βαρέλια την ημέρα. Κόστος εκτέλεσης μεταξύ 300 και 350 εκατ. δολαρίων. Το έργο θα έχει αποπερατωθεί μέσα στο 2005 και περιλαμβάνει την κατασκευή εργοστασίου αποαεροποίησης (degasification plant) δυναμικότητας 730.000 βαρελιών την ημέρα και την εγκατάσταση τεσσάρων νέων διαχωριστών (separators), καθέννας από τους οποίους θα έχει δυναμικότητα 120.000 βαρελιών.

---

³ Πληροφορίες: Εμμανουήλ Μαρκιανός, Γραμματέας Γ' ΟΕΥ

- § **Ανάπτυξη του πετρελαϊκού κοιτάσματος Bab**, ώστε η παραγωγική δυναμικότητα του να αυξηθεί στα 350.000 βαρέλια την ημέρα. Το προϋπολογιζόμενο κόστος εκτέλεσης ανέρχεται σε 90 έως 100 εκ. δολάρια.
- § **Αύξηση της παραγωγής του Βορειοανατολικού κοιτάσματος** (περιοχές Rumaitha/Shanayel fields, Al-Dabbiyah field) στα 110.000 βαρέλια την ημέρα, μέχρι το τέλος του 2006, από τη σημερινή δυναμικότητα των 10.000 βαρελιών. Το κόστος εκτέλεσης ανέρχεται σε 600 εκ. δολάρια. Το έργο, ένα από τα σημαντικότερα πετρελαϊκά της τελευταίας δεκαετίας, ανατέθηκε από την θυγατρική της Abu Dhabi Oil Co, Adco (Abu Dhabi Oil Company for Onshore Oil Operations) τον Απρίλιο 2003 στην κοινοπραξία της γαλλικής Technip-Coflexip με την τοπική National Petroleum Construction Company. Η σχετική σύμβαση υπεγράφη τέλος Μαΐου 2003. Οι νέες εγκαταστάσεις θα είναι έτοιμες να λειτουργήσουν το 2006.
- § Το επενδυτικό πρόγραμμα **Onshore Gas Development 3 – Asab Gas Development 2**: Πρόκειται για άντληση πρόσθετων ποσοτήτων φυσικού αερίου και επανεισαγωγή του στα πετρελαϊκά κοιτάσματα της Thamana με σκοπό την πληρέστερη εκμετάλλευση του πετρελαϊκού κοιτάσματος. Ο Προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε 2,5 δις. Δολάρια.
- § Στο **Umm Shaif** η κρατική εταιρεία Abu Dhabi Marine Operating Company (Adma-Orco), πρόκειται να προβεί στη δημιουργία δύο νέων εξεδρών μία για συμπίεση και μία για διαχωρισμό του φυσικού αερίου, ώστε να διατηρηθεί το επίπεδο παραγωγής του υποθαλάσσιου κοιτάσματος. Ο προϋπολογισμός εκτέλεσης ανέρχεται σε 1,0 δις. δολάρια, με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2008 .Οι προσφορές για τα έργα θα εξεταστούν το 2005.
- § Μεταξύ των μεγάλων δημοσίων έργων που εκτελούνται στη χώρα ξεχωρίζει το επενδυτικό πρόγραμμα δημιουργίας εγκαταστάσεων άντλησης και μεταφοράς φυσικού αερίου από το Κατάρ στο Αμπού Ντάμπι και στη συνέχεια στο Ντουμπάϊ.γνωστό σαν **Dolphin Gas Project**. Η πρώτη φάση, προϋπολογισμού 3,6 δις. δολαρίων, προβλέπει τη δημιουργία εγκαταστάσεων άντλησης στη θάλασσα περιοχή Khuff, βορειο-δυτικά του Κατάρ, σταθμού επεξεργασίας στο Ras Laffan. Επίσης σχεδιάζεται δίκτυο μεταφοράς μέσω υποθαλάσσιου αγωγού μήκους 440 χιλιομέτρων στην Taweelah του Αμπού Ντάμπι και στη συνέχεια στο Jebel Ali του Ντουμπάϊ.Υπολογίζεται ότι μέχρι το 2005 ο προϋπολογισμός του έργου θα έχει ισοσκελιστεί με τα έσοδα και από το 2006 θα είναι κερδοφόρος .
- § Από τον Ιανουάριο του 2004 **φυσικό αέριο μεταφέρεται από το Ομάν με αγωγή στο Εμιράτο της Φουτζέιρα** . Υπολογίζεται ότι στην πρώτη φάση του έργου περίπου 135 εκατ. κ.μ. φυσικού αερίου θα διατεθούν στην αγορά για να επακολουθήσει διπλασιασμός της παρεχόμενης ποσότητας μετά την ολοκλήρωση του έργου.
- § Το 2004 υπογράφηκε Συμφωνία ανάμεσα στα ΗΑΕ και το Κατάρ για την κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού που θα μεταφέρει φυσικό αέριο από το Κατάρ στα εμιράτα.
- § Στο **Lower Zakhum** θα κατασκευαστεί μια εξέδρα συμπίεσης του φυσικού αερίου. Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε 250 – 300 εκατ. δολάρια, με ορίζοντα περαίωσης το 2005.

- § Τα έργα αντικατάστασης των διαχωριστών νερού / πετρελαίου στα κοιτάσματα του Umm Shaif, του Lower Zakhum και στο νησί του Das θα έχουν προϋπολογισμό 50 - 70 εκατ. δολάρια.
- § Ένα άλλο σχέδιο αγωγού φυσικού αερίου στην περιοχή του Περσικού Κόλπου που αξίζει να αναφερθεί είναι αυτό της Gusa (Gulf – South Asia Pipeline). Το συνολικό κόστος ανέρχεται σε 3 δις δολ ΗΠΑ και θα συνδέει το Κατάρ με το Πακιστάν. Η ‘Crescent Petroleum of Sharjah’ (ΗΑΕ) ορίστηκε ανάδοχος του έργου από την κυβέρνηση του Κατάρ.

Γ. Ελληνικά Οικονομικά συμφέροντα στη περιοχή

Παρά τις παραδοσιακά καλές σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες, το καλό κλίμα συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδος και των Η.Α.Ε. και την προνομιακή θέση που τα Η.Α.Ε. κατέχουν στο πλαίσιο του ευρύτερου διαμετακομιστικού εμπορίου μεταξύ Ευρώπης, Μ Ανατολής και Ασίας (χώρα transit), οι διμερείς οικονομικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών δεν εξελίσσονται με τον αναμενόμενο ρυθμό. Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία πιο αξιόλογη αγορά για τις εξαγωγές μας από τα εμπορεύματα αξίας ύψους 97 εκατ. Ευρώ ή 121 εκατ. Δολ. ΗΠΑ το έτος 2004 (Προσωρινά στοιχεία, ΕΣΥΕ) παρουσιάζοντας αύξηση κατά 6% έναντι του 2003. Υπενθυμίζεται ότι το 2003 είχε σημειωθεί αύξηση κατά 31% έναντι του έτους 2002.

Υπάρχουν περιθώρια για δυναμική διεξόδου των προϊόντων μας, καθώς οι εισαγωγές των Η.Α.Ε. το 2004 εκτιμώνται σε 45 δις. Δολάρια (Πηγή: Υπουργείο Σχεδιασμού και Προγραμματισμού Η.Α.Ε.). Μεγάλο μέρος των εξαγωγών αφορούν προϊόντα, όπως ενδύματα, καπνό, ηλεκτρικά μηχανήματα, τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός κ.λ.π.. Οι εισαγωγές μας από τα Εμιράτα κατά το 2004 (Προσωρινά στοιχεία - ΕΣΥΕ). ανήλθαν όπως και το 2003 σε 33 εκατ. Ευρώ ή 41 εκατ. Δολ. ΗΠΑ. Τα κυριότερα Εμιρατιανά προϊόντα που εισήχθησαν ήταν παράγωγα πετρελαίου, δέρματα, αυτοκίνητα κ.ά.

Τα Η.Α.Ε. αποτελούν την 24^η κατά σειρά αγορά των προϊόντων μας ενώ η θέση της Ελλάδος ως εμπορικού εταίρου των Η.Α.Ε. (ΕΣΥΕ) προσδιορίζεται μόλις στην 64^η θέση. Η συνολική αξία των εμπορικών συναλλαγών ανέρχεται σε 130 εκατ. Ευρώ ή 162 εκατ. δολάρια ΗΠΑ. Οι **διμερείς εμπορικές μας σχέσεις**, όσο και οι ελληνικές επενδύσεις παραμένουν μικρές λόγω της διστακτικότητας των Ελλήνων εξαγωγέων και επενδυτών έναντι μίας άγνωστης χώρας και αγοράς με πολύ έντονο ανταγωνισμό.

Πάντως, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξανόμενο ενδιαφέρον διάφορων εξαγωγικών οίκων της Ελλάδας για διεξόδου στη αγορά των Εμιράτων (φάρμακα, καπνός και τσιγάρα, κατασκευαστικός τομέας, πλαστικά, υποδήματα, τρόφιμα, έπιπλα, γούνες, ιατρικά μηχανήματα, δομικά υλικά, εμπορική ναυτιλία για μεταφορά του αργού πετρελαίου κ.ά.). Όμως ενώ οι περισσότερες ευρωπαϊκές και μη χώρες εφαρμόζουν ειδική **εξαγωγική στρατηγική** (προσφορά επώνυμων προϊόντων, ή διαφορετικά υιοθέτηση ευέλικτης πολιτικής τιμών κλπ), οι Ελληνικές επιχειρήσεις δεν έδειξαν κάποια προσαρμοστικότητα ως προς το θέμα αυτό, με

συνέπεια τα ελληνικά είδη να πωλούνται ακριβότερα έναντι των ανταγωνιστών τους, ιδιαίτερα μετά την ισχυροποίηση του Ευρώ. Ταυτόχρονα η απουσία διαφημιστικών ή άλλων μεθόδων διείσδυσης στην αγορά τα καθιστά μη αναγνωρίσιμα στο ευρύ καταναλωτικό κοινό το οποίο διαθέτει υψηλή αγοραστική δύναμη και παρουσιάζει ενδιαφέρον για νέα ποιοτικά προϊόντα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στα Η.Α.Ε., υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό καταναλωτών που διαθέτει μεγάλη αγοραστική δύναμη. Υπολογίζεται ότι 47.000 άτομα διαθέτουν συνολική χρηματική ρευστότητα ύψους 148 δισ. δολαρίων, εκτός της λοιπής ακίνητης (κ.λ.π.) περιουσίας τους. Εκτιμήσεις δυτικοευρωπαϊκών Γραφείων Συμβούλων αναφέρουν ότι μόνο στη πόλη του Ντουμπάϊ (1,1 εκατ. κατοίκοι, 4,76 εκατ. επισκέπτες το 2004 και 21,7 εκατ. διερχόμενοι επιβάτες από το διεθνές αεροδρόμιο του) σημαντικό ποσοστό ατόμων καταναλώνει, επί σταθερής βάσεως, εισαγόμενα προϊόντα πολυτελείας γαλλικών, ιταλικών, αμερικανικών (κά) οίκων και συμβάλλει στη συντήρηση των 35 ξενοδοχείων πέντε αστέρων που υπάρχουν στην πόλη καθώς και των 29 μεγάλων εμπορικών κέντρων. Για αυτή τη τάξη των καταναλωτών, αλλά και για το μεγαλύτερο ποσοστό του τοπικού πληθυσμού πρέπει να προορίζονται **επώνυμα, ποιοτικά προϊόντα**.

Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπ' όψη ότι η Ομοσπονδία των Η.Α.Ε. και ιδιαίτερα το Ντουμπάϊ, αποτελούν **γέφυρα επανεξαγωγής των προϊόντων σε δύσκολες έως απρόσιτες χώρες**. Το 2004, σε σύνολο εξαγωγών 56.73 δισ. δολαρίων των ΗΑΕ, οι επανεξαγωγές αντιπροσώπευαν 15,5 δισ. ή ποσοστό 27.32% του συνόλου. Το Ιράν, το Ιράκ, η Υεμένη, το Πακιστάν, η Λιβύη, το Αφγανιστάν και άλλες χώρες εξυπηρετούνται έμμεσα ή άμεσα από εταιρείες εγκατεστημένες στο Ντουμπάϊ. Το ίδιο Εμιράτο φαίνεται επίσης ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις προμήθειες του Ιράκ για σκοπούς ανοικοδόμησης.

Μία άλλη αναγκαία προϋπόθεση διείσδυσης στην τοπική αγορά είναι η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων στις κλαδικές εκθέσεις που οργανώνονται στα Η.Α.Ε. Οι κλαδικές αυτές εκθέσεις είναι υψηλού επιπέδου και αποτελούν ένα πρώτης τάξεως εφελτήριο για τις υπόλοιπες χώρες του Κόλπου, της Μ. Ανατολής, της Ασίας και της Β. Αφρικής γενικότερα. Δυστυχώς, λίγες ελληνικές εταιρείες συμμετέχουν στις εκθέσεις που γίνονται στα Η.Α.Ε. . Σκόπιμη όμως θα ήταν η διοργάνωση στα Η.Α.Ε. έκθεσης ελληνικών προϊόντων όπως πραγματοποιούν σε ετήσια βάση η Τουρκία, η Ιταλία Κύπρος, Μάλτα(κ.α.) με ταυτόχρονη προβολή στα τοπικά ΜΜΕ.

Στον **επενδυτικό τομέα** υπάρχουν αξιόλογες προοπτικές οι οποίες θα μπορούσαν να αποφέρουν ικανοποιητικά κέρδη. Τέτοιες **επενδυτικές ευκαιρίες** υπάρχουν στο τουριστικό τομέα, στο κλάδο των υπηρεσιών, στη μεταποίηση και κονσερβοποίηση τροφίμων, στη χημική και αμυντική βιομηχανία. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τομέας εξορύξεως υδρογονανθράκων και πετρελαίου.

Η ισχυροποίηση της **ισοτιμίας του Ευρώ**, όπως συμβαίνει με όλες τις εταιρείες της Ε.Ε., έχει πολύ δυσμενείς συνέπειες στις εξαγωγές μας προς τα Η.Α.Ε. και τις λοιπές χώρες του Περσικού Κόλπου, των οποίων τα νομίσματα έχουν σταθερή ισοτιμία με το δολάριο. Η ισοτιμία δολαρίου τοπικού νομίσματος είναι 1 δολάριο = 3,6725 Ντίρχαμ Α.Ε.

Σημαντικότερο **εξαγόμενο προϊόν** μας είναι τα ενδύματα από γούνα που αντιπροσωπεύουν το 41,4% (23.154.000 ευρώ-προσωρινά στοιχεία Ιαν. 2004-Αυγ.

2004-ΕΣΥΕ). Τα προϊόντα αυτά καταλήγουν σε τρίτες χώρες(π.χ. Ρωσία). Οι εξαγωγές μας ηλεκτρικών καλωδίων, μηχανημάτων και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού πλησιάζουν τα 5.644 εκατ. Ευρώ (προσωρινά στοιχεία Ιαν. 2004-Αυγ. 2004-ΕΣΥΕ) και καταλαμβάνουν την δεύτερη θέση, ενώ οι εξαγωγές ποτών και αλκοολούχων υγρών την τρίτη (2.67 εκατομμύρια Ευρώ).

Όπως υποδεικνύουν τα στοιχεία των εξαγωγών μας, ευρύ φάσμα προϊόντων μας μπορεί να διατεθεί στην αγορά των Η.Α.Ε. ή μέσω των Η.Α.Ε. σε άλλες περιφερειακές χώρες. Ιδιαίτερη ίσως προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί στις εξής κατηγορίες:

- ✓ Τρόφιμα : γαλακτοκομικά, ελαιόλαδο, ελιές, φρέσκα και μεταποιημένα φρούτα και λαχανικά.
- ✓ Οικοδομικά υλικά: μεταλλικές κατασκευές, ηλεκτρολογικό υλικό, σωλήνες πετρελαϊκής χρήσης, ύδρευσης και αποχέτευσης, αρδευτικά συστήματα, και μάρμαρο.
- ✓ Τηλεπικοινωνιακός και βιομηχανικός εξοπλισμός, κλιματιστικά και συσκευές ψύξεως. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον επιδεικνύουν οι εγχώριες εταιρείες για καινοτομίες και εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας.
- ✓ Κοσμήματα και υψηλής ποιότητας είδη δώρων.

Περισσότερες από τριάντα **ελληνικών συμφερόντων εταιρείες** λειτουργούν στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Οι δραστηριότητες τους αφορούν μεταξύ άλλων τις τεχνικές κατασκευές, το εμπόριο, τις ιχθυοκαλλιέργειες, τη ναυτιλία, την παραγωγή προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.α.. Νέες ελληνικές εταιρείες ετοιμάζονται να δημιουργήσουν θυγατρικές στο Ντουμπάι. Θα ήταν ευχής έργο η προσέλκυση επενδύσεων από τα Εμιράτα στην Ελλάδα. Περισσότερες επαφές μεταξύ Εμιρατινών και Ελλήνων οικονομικών παραγόντων και τα κατάλληλα κίνητρα θα βοηθούσαν προς αυτή την κατεύθυνση.

Εξεχωρίζουν οι ακόλουθες **ελληνικών συμφερόντων εταιρείες** στα Η.Α.Ε.:

- Η **Ιντρακομ**: Διαθέτει περιφερειακό γραφείο στη ζώνη ελεύθερου εμπορίου του Αεροδρομίου του Ντουμπάι. Ασχολείται με την εισαγωγή και διακίνηση τηλεπικοινωνιακού υλικού στα Εμιράτα και στην ευρύτερη περιοχή.
- Η κατασκευαστική εταιρεία **Αρχιρόδον**: Η εταιρεία έχει έδρα τη Γενεύη και αναπτύσσει σημαντικές δραστηριότητες εδώ και πολλά χρόνια στη Μέση Ανατολή και στα Η.Α.Ε.. Η **Αρχιρόδον** τακτικά διεκδικεί έργα μέσω συμμετοχής σε μειοδοτικούς διαγωνισμούς. Το περασμένο έτος ανέλαβε μαζί με την Ολλανδική εταιρεία Van Oord, μέρος του επενδυτικού σχεδίου Jumeirah Palm island, προϋπολογισμού 270 εκ. δολαρίων, το οποίο προσεχώς ολοκληρώνεται. Στις 23 Μαρτίου 2003 δημοσιεύθηκε στον καθημερινό τύπο του Ντουμπάι, η είδηση ότι η εταιρεία ανέλαβε την κατασκευή γέφυρας διέλευσης αυτοκινήτων μήκους 850 μέτρων με τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας στο Αμπού Ντάμπι, προϋπολογισμού 171 εκ. δολαρίων. Πρόσφατα επίσης φέρεται να ανέλαβε έργο λιμενικών εγκαταστάσεων αξίας 60 εκατ. δολαρίων στο Κατάρ. (Built of new berths at Ras Laffan).

- Η **Αθηνά**, κατασκευαστική εταιρεία με γραφεία στο Άμπου Ντάμπι και στη Σάρζα, απασχολεί περί τους 18 Έλληνες. Η Αθηνά, μαζί με την Αρχιρόδον την Consolidated Construction Company (λιβανική με έδρα την Αθήνα) και άλλες εταιρείες έχουν προεπιλεγεί να μετάσχουν σε μειοδοτικό διαγωνισμό για κατασκευή κυματοθραύστη στο Άμπου Ντάμπι, προϋπολογισμού 25 εκατ. Δολλαρίων. Η αναθέτουσα Αρχή είναι ο Δήμος του Αμπου Ντάμπι.
- Ο **Νηρέας** είναι μέτοχος και συνιδρυτής μαζί με την δημόσια εταιρεία Offsets Group του Άμπου Ντάμπι, της εταιρείας ιχθυοκαλλιεργειών International Fish Farming Company (Asmak),
- Η **Fairdeal Marine Services**, είναι εμπορική-ναυτιλιακή εταιρεία, μέλος μεγάλου επιχειρηματικού Ομίλου, με βασικό αντικείμενο δραστηριότητας την αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης.
- Η **Infocad Solutions F.Z.A** έχει περιφερειακή βάση σε ζώνη ελεύθερου εμπορίου της Σάρζα και ασχολείται με ανάπτυξη και εμπορία προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών για βιομηχανική χρήση.
- Κατάστημα λιανικής πώλησης του γνωστού Οίκου **Folie – Folie** ξεκίνησε πρόσφατα τη λειτουργία του στο μεγάλο εμπορικό κέντρο του Ντουμπάϊ, Burjuman Center.
- Η εταιρεία **Akron Trade and Transport**, εγκατεστημένη στη Fujairah διαθέτει 16 πλοία για μεταφορά πετρελαίου.
- Η ελληνικής ιδιοκτησίας **Fujairah Marine Services and Trading** στο ομώνυμο Εμιράτο ασχολείται με τροφοδοσία πλοίων, εμπόριο και κατασκευές, ενώ απασχολεί περί τους 25 Έλληνες.
- Στη ζώνη ελεύθερου εμπορίου του **Jebel Ali** είναι εγκατεστημένες οι: **Depomed FZE** που ασχολείται με το εμπόριο ιατρικού εξοπλισμού και φαρμακευτικών υλικών η **Sheldon** (που δραστηριοποιείται στο εμπόριο ανταλλακτικών αλλά και εξοπλισμού άρδευσης στη γεωργία ενώ περιφερειακό Γραφείο στο **Jebel Ali** διαθέτει και η **Σωληνουργία Κορίνθου**.
- Από το 2003 η εταιρεία πληροφορικής **Δέλτα Singular** που ήδη παρέχει προγράμματα διαχείρισης σε Τράπεζες χωρών του Περσικού, με τον χρηματοοικονομικό οργανισμό Gulf Investment Corporation δημιούργησαν την **Delta Gulf Services**, στην Internet City του Ντουμπάϊ. Η εταιρεία προσφέρει υπηρεσίες σε τράπεζες και επιχειρήσεις του Μπαχρέϊν, του Κουβέϊτ, του Κατάρ, της Σαουδικής Αραβίας, των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και του Ομάν (συστήματα πληρωμών και ασφαλών συναλλαγών). Όμως στα τέλη του 2004 περιήλθε υπό τον έλεγχο της αμερικάνικης 'Western Union'.

- Σημαντικός αριθμός ελληνικών εταιρειών (περίπου 30) ασχολείται με **την εισαγωγή και διάθεση ενδυμάτων από γούνα στο Ντουμπάϊ**. Υπενθυμίζουμε ότι τα γούνινα ενδύματα αντιπροσωπεύουν ετήσιες εξαγωγές μας προς τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αξίας 23.154.000 ευρώ(βλ. ΕΣΥΕ) και αποτελούν το κυριότερο εξαγόμενο ελληνικό προϊόν στα ΗΑΕ
- Υπάρχουν επίσης εταιρείες κυπριακών συμφερόντων με σημαντικότερες την κατασκευαστική **Ιωάννου και Παρασκευαΐδης (J&P)**, την επίσης κατασκευαστική **Wade Adams**, την εταιρεία εισαγωγής και διάθεσης υψηλής ποιότητας τροφίμων **Green House Super Market** και τη μονάδα παραγωγής ηλεκτρολογικού υλικού **Arabian Gulf Switch Gear** που πραγματοποίησε επένδυση στην Ελλάδα.
- Τέλος, σημαντικές δραστηριότητες στα Η.Α.Ε. αναπτύσσει η λιβανική εταιρεία – μεγαλύτερη της Μ. Ανατολής- με έδρα την Αθήνα, **Consolidated Contractors Company International**, που έχει παρουσία σε 30 χώρες περίπου.

Ο **κατασκευαστικός τομέας των Η.Α.Ε.** παρουσιάζει ευκαιρίες για τις εταιρείες μας που ασχολούνται με κτιριακά και οδικά έργα. Συνεχίζονται χωρίς διακοπή τα μεγάλα δημόσια και ιδιωτικά έργα που σκοπεύουν στην προώθηση των Η.Α.Ε. σε Οικονομικό, Τεχνολογικό, Τουριστικό κέντρο της Μ. Ανατολής. Μεταξύ άλλων τα έργα αναφέρονται σε πετρελαϊκές εγκαταστάσεις, εργοστάσια παραγωγής ρεύματος και ύδατος από αφαλάτωση, βελτίωση του οδικού δικτύου, ξενοδοχειακά συγκροτήματα, εντυπωσιακά πρωτοποριακά κτίρια, συνεδριακά κέντρα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η αξία των έργων που βρίσκονται υπό κατασκευή στα Η.Α.Ε. υπερβαίνει τα 28 δις δολ. Πληροφορίες για τα εν λόγω έργα, μετά φωτογραφιών, σχεδιαγραμμάτων (κ.ά.) προσφέρονται μέσω του διαδικτύου στις κάτωθι ιστοσελίδες: www.thepalmgoldenmile.com, www.thepalm.co.ae, www.emaar.com.

- Το Dubai Mall, ιδιοκτησίας EMAAR Properties, σχεδιάζεται να είναι το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο στον κόσμο, ενώ ο ουρανοξύστης Burj Dubai της ίδιας εταιρείας θα είναι ένα από τα υψηλότερα κτίρια παγκοσμίως(ύψους 530 μέτρων περίπου).
- Το Dubailand Project θα καταλαμβάνει μια έκταση 206 εκατ. τ.π. και θα είναι επικεντρωμένο σε αθλητικές δραστηριότητες. Μόνο η πρώτη από τις συνολικά επτά φάσεις του έργου θα έχει προϋπολογισμό 700 εκατ. δολ.
- Η δημιουργία του τρίτου τεχνητού νησιού Palm Deira έχει ήδη ανακοινωθεί. Το νησί θα έχει έκταση μεγαλύτερη από το Μανχάταν και σχεδιάστηκε να στεγάσει πάνω από 450.000 κατοίκους.
- Η ανάθεση έργου για την κατασκευή του ελαφρού σιδηρόδρομου του Ντουμπάϊ θα προκηρυχθεί μέσα στο 2005. Θα έχει μήκος 72 χιλιόμετρα και το κόστος της πρώτης φάσης εκτιμάται στα 2 δις δολάρια.
- Αντίστοιχα το εργοστάσιο διαχείρισης νερού, στο Αλ Αίν του Άμπου Ντάμπι, θα είναι ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο με δυνατότητα παραγωγής 700 MW και δυνατότητα παροχέτευσης πάνω από 3060 κυβικά μέτρα την ώρα.. Περισσότερες από 12 εταιρείες έχουν προσκληθεί για εκδήλωση ενδιαφέροντος για το έργο του

οποίου η έναρξη εργασιών προγραμματίζεται για το 2005 ,το δε κόστος της πρώτης φάσης εκτιμάται στα 215 εκατ δολάρια. (The Emirates News Agency 21-11-04)

- Το εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και αφαλάτωσης νερού, Al Mirfa στο Άμπου Ντάμπι, θα είναι ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο με δυνατότητα παραγωγής 700 MW και δυνατότητα αφαλάτωσης πάνω από 100 εκατ. λίτρα την ημέρα. Περισσότερες από 16 εταιρείες έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο έργο του οποίου η έναρξη εργασιών προγραμματίζεται για τον Μάιο του 2007.
- Η απόφαση των Αρχών του Ντουμπάϊ να επιτρέψουν απόκτηση κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης σε αλλοδαπούς προσφέρει σημαντική ώθηση στην επενδυτική δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα. Η αξία των υπό εκτέλεση έργων στο Ντουμπάϊ που πρόσφατα ήλθαν στο φως της δημοσιότητας ξεπερνά τα 8 δισ. δολάρια.
- Η απόφαση των Αρχών του Εμιράτου της Σάρζας να επιτρέψουν την αποκλειστική κατοχή και νομή της γης σε επιχειρήσεις που δημιουργούν θέσεις εργασίας για τον ντόπιο πληθυσμό θέτει νέα δεδομένα στον κατασκευαστικό χώρο. Ο νέος νόμος πρόκειται να δημοσιευτεί εντός του 2005 και αναμένεται ότι θα είναι συμβατός με τις απαιτήσεις του ΠΟΕ.(The Emirates News Agency 4-10-04)

Οι ενδιαφερόμενες εταιρείες θα πρέπει να δημιουργήσουν περιφερειακή βάση στα Εμιράτα, στελεχωμένη με έμπειρο προσωπικό που θα αναλάβει τη συστηματική διερεύνηση των ευκαιριών της αγοράς όπως των προαναφερθέντων .

Εκτός από τις δυνατότητες αύξησης των εμπορικών μας συναλλαγών με τα Η.Α.Ε., η παραδοσιακή **μεταφορά πετρελαίου** με δεξαμενόπλοια ελληνικών συμφερόντων παραμένει μια συνεχής δραστηριότητα αλλά με μεταπτώσεις.

Όσον αφορά τις **αεροπορικές μεταφορές**, αξίζει να αναφερθεί η τακτική απευθείας πτήση Ντουμπάϊ-Αθήνα-Ντουμπάϊ από την Ολυμπιακή (O.A.) καθώς και οι σχεδόν καθημερινές πτήσεις των Κυπριακών, των Εμιρατιανών Αερογραμμών, της 'Gulf Air' (τρεις φορές την εβδομάδα), της Qatar Airways, κ.ά.

Δ. Τρόποι αναπτύξεως οικονομικής συνεργασίας

Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την προώθηση των ελληνικών οικονομικών συμφερόντων στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αφορούν ένα μείγμα πρωτοβουλιών τόσο του ιδιωτικού, όσο και του δημόσιου τομέα:

- 1) **Συμμετοχή** σε ατομική βάση ή με εθνικό περίπτερο σε ορισμένες μεγάλες **Εμπορικές Εκθέσεις** των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Η ύπαρξη εθνικών περιπτέρων όπως της Τουρκίας και άλλων χωρών (Ιταλίας, Κύπρου, Βελγίου, Μάλτας, κ.ά.) χαρακτηρίζουν τις εν λόγω εκθέσεις. Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι κατά το 2004 η χώρα μας μετείχε με εθνικό περίπτερο σε τέσσερις εκθέσεις προϊόντων: την Index, για έπιπλα και εσωτερική διακόσμηση, την Big 5 Show, για μηχανές και υλικά κατασκευών καθώς επίσης, την έκθεση τροφίμων Gulf food και την Arabian Travel Market για τουριστικές υπηρεσίες. Προτείνουμε την εκ νέου συμμετοχή στις εκθέσεις αυτές καθώς και στις κλαδικές εκθέσεις του κατασκευαστικού κλάδου, των κοσμημάτων κλπ. Οι επιχειρηματικές συναντήσεις ενός εξαγωγέα-εκθέτη είναι 10-20πλασιες από αυτές που θα έχει σαν μέλος μιας παραδοσιακής επιχειρηματικής αποστολής και περισσότερες πιθανότητες για σύναψη συνεργασιών.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο έντονος ανταγωνισμός και η υπερπροσφορά προτάσεων συνεργασίας από πολλές χώρες προς τις εταιρείες του Ντουμπάι και των Η.Α.Ε. κάνει τις τελευταίες να αγνοούν συχνά τα σχετικά τηλεαντιγραφήματα, ηλεκτρονικά μηνύματα (κ.ά.) που καθημερινά τις κατακλύζουν. Για τον ίδιο επίσης λόγο δεν ανταποκρίνονται σε προσκλήσεις για να προσέλθουν να συναντήσουν μέλη ξένων επιχειρηματικών αποστολών που επισκέπτονται το Ντουμπάι. Ενίοτε τα στελέχη εντόπιων εταιρειών αρνούνται ακόμη και συναντήσεις στον ίδιο το χώρο των γραφείων τους στα άγνωστα μέλη πολλών ξένων επιχειρηματικών αποστολών. Αντίθετα οι εντόπιοι επιχειρηματίες επιδεικνύουν ενδιαφέρον για ξένες εταιρείες που έχουν φυσική παρουσία στα Η.Α.Ε. μέσω συχνών συμμετοχών στις 100 περίπου διεθνείς κλαδικές εκθέσεις οι οποίες διοργανώνονται σε ετήσια βάση και η πλειοψηφία τους (77) αφορούν το Ντουμπάι. Επίσης οι εντόπιες εταιρείες ευαισθητοποιούνται για όσες ξένες εταιρείες διαθέτουν αντιπρόσωπο, εκθετήριο (κ.ά.) και των οποίων τα εξαγωγικά τους στελέχη τους επισκέπτονται 2-3 φορές τον χρόνο για επαγγελματικούς και κοινωνικούς λόγους.

Για το σκοπό αυτό οι κύριοι ανταγωνιστές μας συμμετέχουν σε όσο το δυνατόν περισσότερες διεθνείς εκθέσεις των Η.Α.Ε. (π.χ. Κύπρος, Πορτογαλία, Ισπανία, Βέλγιο, κλπ.) ενώ ορισμένες άλλες χώρες όπως η Τουρκία ή Ιταλία είναι παρούσες σε όλες σχεδόν τις διεθνείς κλαδικές εκθέσεις του Ντουμπάι, του Άμπου Ντάμπι ή της Σάρζα. Ταυτόχρονα φροντίζουν ώστε οι ανωτέρω συμμετοχές τους να παρουσιάζουν πρωτοτυπία από χρόνο σε χρόνο ως προς το

σχεδιασμό των περιπτέρων τους και να προβάλλονται από τον κλαδικό τύπο μετά από ειδικές συμφωνίες με διαφημιστικά γραφεία ή δημοσίων σχέσεων. Αυτού του είδους οι συμφωνίες περιλαμβάνουν πρόσκληση προς δημοσιογράφους των Η.Α.Ε. σε παραγωγικές εγκαταστάσεις της χώρας προέλευσης των εξαγωγών-εκθετών όπως και εκδηλώσεις προβολής (π.χ. ειδικά show προϊόντων, συνέντευξη τύπου, οργάνωση δεξίωσης, κλπ.).

- 2) Χάρη στην υποστήριξη της Helexpro πραγματοποιήθηκαν **επιχειρηματικές αποστολές** εισαγωγέων – διανομέων των Η.Α.Ε. στις διεθνείς εκθέσεις AGROTICA 2004, DETROP 2004, FURNIDEC 2004. Οι ενέργειες αυτές ήδη απέδωσαν αποτελέσματα και είναι χρήσιμο να συνεχιστούν και για άλλες ελληνικές εκθέσεις. Παράλληλα θα πρέπει να προσελκύσουμε συμμετοχές από τα Η.Α.Ε. σε διεθνείς εκθέσεις της χώρας μας.
- 3) Κρίνουμε απαραίτητη την διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων **προβολής για τα ελληνικά παραδοσιακά προϊόντα**, ιδιαίτερα για το ελαιόλαδο, τις ελιές, και τα γαλακτοκομικά κ.α. Δημοσιεύματα στον τοπικό Τύπο ή εκδηλώσεις προβολής της ελληνικής κουζίνας και ότι αφορά την ‘μεσογειακή διατροφή’ (π.χ. Κρήτης) θα βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση. Στο είδος αυτό παρατηρείται έντονη δραστηριότητα από την πλευρά της Ισπανίας, της Ιταλίας της Τουρκίας, της Κύπρου και άλλων χωρών. Θα πρέπει να προβλεφθούν τα οικονομικά μέσα διαφημιστικής εκστρατείας για τα παραδοσιακά μας προϊόντα και η προβολή τους να επεκταθεί σταδιακά σε όλη την Αραβική Χερσόνησο. Όπως προαναφέρθηκε οι ανωτέρω χώρες σε ετήσια βάση προσκαλούν δημοσιογράφους των Η.Α.Ε. να τις επισκεφτούν και προβάλλουν μέσω δημοσιευμάτων παραγωγικούς τομείς τους, προϊόντα υπηρεσίες (κ.α.) σε ειδικές εκδόσεις, ένθετα κλπ.
- 4) Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των διμερών οικονομικών σχέσεων μπορεί να παίζει η **στενή παρακολούθηση των πολυάριθμων μειοδοτικών ή πλειοδοτικών διαγωνισμών**, μεγάλων έργων στο πλαίσιο του Εθνικών Προγραμμάτων (π.χ. χρηματοδότηση μελετών σκοπιμότητας, δίκτυα μεταφορών, αγωγοί πετρελαίου και φυσικού αερίου κ.α.), εφόσον σύμφωνα με την τοπική νομοθεσία, οι ελληνικές εταιρείες διαθέτουν μόνιμο γραφείο ή θυγατρική εταιρεία στα Η.Α.Ε. Οι ανωτέρω περιοριστικοί όροι αναμένεται να καταργηθούν σε μερικά χρόνια με την εφαρμογή όλων των κανόνων του Π.Ο.Ε από τα Η.Α.Ε.. αλλά η ύπαρξη αντιπροσώπων, γραφείων ή θυγατρικής εταιρείας επιτρέπει μεταξύ άλλων και τη στενή παρακολούθηση των εν λόγω διαγωνισμών.
- 5) Αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής, όπως το σχετικά περιορισμένο εργατικό κόστος (το εργατικό δυναμικό αποτελείται αποκλειστικά από χαμηλά αμειβόμενους μετανάστες) και το εξειδικευμένο προσωπικό (μηχανικοί, ηλεκτρονικοί κ.α. ευρωπαϊκής ή αραβικής προέλευσης), προσφέρουν δυνατότητα δημιουργίας οικονομιών κλίμακας μέσω **σύστασης μεικτών επιχειρήσεων** (joint-ventures), μονάδων συμπαραγωγής ιδιαίτερα στις ΕΖΕ, κλπ.

- 6) Θα πρέπει να δοθούν **επενδυτικά κίνητρα** στους Έλληνες και Εμιρατιανούς επιχειρηματίες. Για παράδειγμα η σύναψη Συμφωνίας αποφυγής διπλής φορολογίας θα μπορούσε να προωθήσει τις ελληνικές επενδύσεις στα Η.Α.Ε. και την ενδεχόμενη τοποθέτηση στην Ελλάδα μέρους των τεράστιων κεφαλαίων των Η.Α.Ε. (άνω των 300 δις δολ. ΗΠΑ στο εξωτερικό). Πρέπει να τονισθεί ότι οι επενδύσεις τους στο εξωτερικό δεν απευθύνονται σε παραγωγικές μονάδες, αναπτυξιακές υποδομές (κ. ά) παρά σε σταθερής απόδοσης προϊόντα (ομόλογα, πολυτελή ακίνητα, κ. ά.) με αποκλειστικό κριτήριο το κέρδος και όχι τις ενδεχόμενα φιλικές τους σχέσεις με ορισμένες χώρες.
- 7) Η αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προϋποθέτει αφενός οι επιχειρήσεις να διαθέτουν μόνιμο αξιόπιστο αντιπρόσωπο στα Η.Α.Ε. (για την προώθηση & παράδοση των προϊόντων, την επίλυση των ενδεχόμενων προβλημάτων εκτελωνισμού, πληρωμών κλπ.) και αφετέρου να δρομολογηθεί μία **πολιτική διείσδυσης** για την αγορά αυτή, σύμφωνα με τα επιτυχημένα παραδείγματα ιταλικών, τούρκικων (κ.ά.) εταιρειών. Είναι αλήθεια ότι το προ ολίγων ετών καθυστερημένο ενδιαφέρον για την αγορά των Η.Α.Ε. που επέδειξαν οι εξαγωγείς μας, σε σχέση με τη πολύχρονη παρουσία των ανταγωνιστών μας η οποία υπερβαίνει τα 20-25 έτη κάνει ακόμη δυσκολότερη την ανεύρεση διαθέσιμων και αξιόπιστων αντιπροσώπων-διανομέων για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μας. Η επιμονή μας στη δυναμική αυτή αγορά μέσω διεθνών εκθέσεων, εκδηλώσεων προβολής και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας μας έχει σοβαρές πιθανότητες να φέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Η πρόσβαση στην αγορά είναι συνεπώς δύσκολη για νεοεισερχόμενες αλλοδαπές εταιρείες, οι οποίες θα πρέπει να δημιουργήσουν στοιχειώδες γραφείο στα Η.Α.Ε., να το στελεχώσουν με έμπειρα και εξοικειωμένα με τις ιδιαιτερότητες της Μ. Ανατολής στελέχη, και στη συνέχεια να διερευνούν τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται. Η επένδυση ενδέχεται να είναι δαπανηρή. Η ανάθεση αντιπροσώπευσης, από τον αλλοδαπό εξαγωγέα σε ημεδαπή εταιρεία είναι συνήθης πρακτική για την πραγματοποίηση εξαγωγών και στα Η.Α.Ε. Η εταιρεία θα πρέπει να ανήκει σε Εμιρατιανούς, ή εάν πρόκειται για φυσικά πρόσωπα να είναι υπήκοοι των Η.Α.Ε. Για την αποφυγή δυσάρεστων εμπειριών οι Έλληνες επιχειρηματίες θα πρέπει, πριν λάβουν κάποια απόφαση σύναψης συνεργασίας για δραστηριοποίηση στη αγορά των Η.Α.Ε., να ενημερωθούν για τις ιδιαιτερότητές της από τους κατάλληλους φορείς, να απευθύνονται σε σοβαρά δικηγορικά και λογιστικά γραφεία για να συνάπτουν διαφανείς συμφωνίες προβλέποντας, μεταξύ άλλων, ρήτρες δικαστικής προσφυγής σε αξιόπιστα διαιτητικά δικαστήρια των Η.Α.Ε. ή του εξωτερικού. Ως προς τους εξαγωγείς, εκτός από την **υιοθέτηση ειδικής πολιτικής τιμών**, να επιμένουν για τη **προπληρωμή** (προ-φόρτωσης ή μέσω ανέκκλητης πίστωσης) των προϊόντων τους σε τράπεζες της επιλογής τους και να τα ασφαλίζουν έναντι διαφόρων κινδύνων (βλ. ΟΑΕΠ). Αναφορικά με τη δημιουργία μεικτών εταιριών να επιδιώκουν να κατέχουν άνω του 51% του μετοχικού κεφαλαίου όπου αυτό είναι δυνατόν (π.χ. στις ελεύθερες ζώνες), για τη διευκόλυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων,

και κυρίως όπως προαναφέρθηκε, να αναζητούν ένα **τοπικό, σοβαρό επαγγελματία συνεργάτη**, ή μόνιμο αντιπρόσωπο.

Με την ευκαιρία αυτή υπογραμμίζουμε ότι η αναζήτηση πληροφοριών για επιχειρηματική φήμη και αξιοπιστία είναι σχεδόν αδύνατη επειδή οι τράπεζες δεν χορηγούν τέτοιου είδους ενημέρωση, ούτε υπάρχει αντίστοιχο με την Ευρωπαϊκή Ένωση σύστημα Τειρεσία. Όμως η ετήσια ανανέωση των αδειών λειτουργίας κάθε εντόπιας εταιρείας προϋποθέτει τη μη ύπαρξη περιπτώσεων κακοπληρωμής που εξάλλου τιμωρούνται αυστηρά από την τοπική νομοθεσία.

- 8) **Η ίδρυση Μεικτού Επιμελητηρίου ή Συνδέσμου**,(Business Council) και η οργάνωση τόσο από μέρους του όσο και από πλευράς ελληνικών εξαγωγικών φορέων (π.χ. ΣΕΒΕ, ΣΕΒ, ΟΠΕ, κλπ.) κλαδικών επιχειρηματικών αποστολών, ή επιχειρηματικών συμποσίων, θα διευκόλυναν την ανάπτυξη του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών. Η πρωτοβουλία αυτή εναπόκειται αποκλειστικά στους Έλληνες επιχειρηματίες, η πλειοψηφία των οποίων όμως μέχρι τώρα δεν έδειξε τον απαιτούμενο ζήλο ή πνεύμα ομαδικής συνεργασίας.
- 9) Οργάνωση **Επιχειρηματικών Αποστολών** από την Ελλάδα στα Η.Α.Ε. εάν και μόνο εάν προηγείται κατάλληλη προετοιμασία. Το Μάιο του 2004 πραγματοποιήθηκε από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο της Θεσσαλονίκης επιχειρηματική αποστολή στο Ντουμπάϊ αλλά ο χρόνος που δόθηκε στο Γραφείο ΟΕΥ για τον προκαθορισμό των συναντήσεων με εντόπιες εταιρείες ήταν μόλις έξι (6) εργασίμων ημερών. Ταυτόχρονα το Γραφείο ΟΕΥ δεν έτυχε έκτακτων υπηρεσιών επιπρόσθετων εμπειρών στελεχών ή της βοήθειας κάποιου γραφείου συμβούλων. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε ολιγομελείς κλαδικές αποστολές για: α) Υλικά, υπηρεσίες κατασκευών, β) Τρόφιμα, γ) γούνες – κόσμημα κ.α. Όμως η επιτυχημένη οργάνωση Επιχειρηματικών Αποστολών απαιτεί χρονικό διάστημα προετοιμασίας 4 μηνών (συνεργασία του Γραφείου ΟΕΥ με εμπειρους market analysts, εντόπιση παρεμφερών εταιρειών στην αγορά, ανταλλαγή προφίλ εταιρειών κλπ). Πολύ σπάνια όμως τα ανωτέρω τηρούνται από τους ελληνικούς εξαγωγικούς φορείς και συνεπώς τα έμπρακτα αποτελέσματα είναι πενιχρά.

Υπενθυμίζεται ότι γενικά όλοι οι ανταγωνιστές μας, για λόγους που ήδη αναφέρθηκαν προηγουμένως ως προς την προσέγγιση της έντονα ανταγωνιστικής αγοράς των Η.Α.Ε., δίνουν προτεραιότητα και έμφαση στη συμμετοχή τους στις περισσότερες διεθνείς κλαδικές εκθέσεις και πολύ λιγότερο στις επιχειρηματικές αποστολές. Οι τελευταίες αποτελούν μια παραδοσιακή αλλά περιθωριακή δραστηριότητα που αφορά κυρίως μικρά επαρχιακά Ε.Β.Ε. τα μέλη των οποίων δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα συμμετοχής σε διεθνείς κλαδικές εκθέσεις των Η.Α.Ε.

- 10) **Επισκέψεις Ελλήνων επισήμων και υπογραφές συμφωνιών**, θα δημιουργούσαν πρόσφορο κλίμα για τη δραστηριοποίηση και του ιδιωτικού τομέα. Περισσότερες επαφές μεταξύ Εμιρατιανών και Ελλήνων οικονομικών παραγόντων με την υποστήριξη της πολιτείας θα βοηθήσουν προς αυτή την

κατεύθυνση. Μετά το διπλωματικό επεισόδιο που δημιουργήθηκε στο αεροδρόμιο του Ελληνικού προ ολίγων ετών μεταξύ Έλληνα αστυνομικού και Εμιρατιανού Υπουργού, τα Η.Α.Ε. σταμάτησαν 'εν μία νυκτί' την επαγγελματική κατάρτιση 300 περίπου Εμιρατιανών τεχνικών από την Ε.Α.Β. και «πάγωσαν» την υιοθέτηση ή υπογραφή μερικών διμερών συμφωνιών. Ταυτόχρονα τόσο η ΕΑΒ όπως και η ΠΥΡΚΑΛ (κ.α.) έχουν απολέσει σημαντικό μερίδιο της εδώ αγοράς.

11) Θα πρέπει να αναζητούνται εναλλακτικοί τρόποι στην αντιμετώπιση των συγκυριακών προβλημάτων όπως του **ακριβού Ευρώ**. Σύμφωνα με πληροφορίες μας τόσο η Ιταλία όσο και η Γερμανία αλλά και άλλες χώρες (π.χ. Κύπρος, Πορτογαλία, κλπ.), χρησιμοποιούν ήδη μεθόδους έμμεσης υποστήριξης, είτε της παραγωγής, είτε της προβολής των προϊόντων τους στα Η.Α.Ε. Βέβαια η συμβατότητα τους έναντι των κανόνων του Π.Ο.Ε και της Ε.Ε. είναι συζητήσιμη αλλά επιτρέπουν προς το παρόν τη διατήρηση των μεριδίων τους στην αγορά των Η.Α.Ε..

12) Τα τελευταία χρόνια οι ενέργειες **προβολής του τουρισμού μας** στα Η.Α.Ε. και σε άλλες χώρες του Περσικού Κόλπου υπήρξαν περιορισμένες. Η Ελλάδα δεν είναι αρκετά γνωστή σαν τουριστικός προορισμός στα Η.Α.Ε., παρότι οι Εμιρατιανοί διαθέτουν υψηλό εισόδημα και ταξιδεύουν συχνά στο εξωτερικό. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού άνοιξε γραφείο στο Ντουμπάϊ το 2004. Η ελληνική επιτυχία στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου (Euro 2004), οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και η εκεί διάκριση της εθνικής ομάδας των Η.Α.Ε. (το πρώτο χρυσό μετάλλιο της ιστορίας τους στην σκοποβολή) έδωσαν την ευκαιρία, να γίνει ευρύτερα γνωστή η χώρα μας στον ντόπιο πληθυσμό. Κατά το έτος 2004 το Γραφείο ΟΕΥ Ντουμπάϊ της Ελληνικής Πρεσβείας στα Η.Α.Ε., σε συνεργασία με την έγκυρη καθημερινή εφημερίδα 'Khaleej Times' πρόεβησαν σε ειδική έκδοση υπό μορφή ένθετου περιοδικού προβάλλοντας την Ελλάδα σε διάφορους τομείς πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες (Ιούνιος 2004). Μετά από άοκνες προσπάθειές μας το κόστος της έκδοσης καλύφθηκε αποκλειστικά από τις καταχωρήσεις ελληνικών εταιρειών και φορέων.

Αυτές όμως οι ενέργειες πραγματοποιούνται κάθε έτος από τους ανταγωνιστές μας, μικρού ή μεγάλου μεγέθους, όπως Τουρκία, Ιταλία, Κύπρος, (κ.ά.) οι οποίοι διαθέτουν τους απαραίτητους προς τούτο πόρους (π.χ. διαφημίσεις κρατικών φορέων), εξασφαλίζοντας έτσι και την επιρροή τους προς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης των Η.Α.Ε.

13) Η πλήρης στελέχωση ενός **σύγχρονου Γραφείου ΟΕΥ στο Ντουμπάϊ** όχι μόνο με υπαλλήλους καριέρας αλλά και με το απαραίτητο επιτόπιο βοηθητικό προσωπικό (ειδικό σε έρευνες αγοράς- marketing, διερμηνέα, κλητήρα - οδηγό) καθώς και με μέσα (επαρκή προϋπολογισμό τηλεπικοινωνιών, δημοσίων σχέσεων, υπηρεσιακών μετακινήσεων). Αντίστοιχα είναι τα μέσα των Ομολόγων Γραφείων άλλων χωρών (Κύπρου, Βελγίου, Τουρκίας και λοιπών χωρών ΟΟΣΑ) με ικανοποιητικά αποτελέσματα ως προς την αποτελεσματικότητά τους στην

προβολή των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Ειρήσθω εν παρόδω ότι το ανωτέρω προσωπικό ενισχύεται με άλλα 3-4 επιτόπια έμπειρα στελέχη για διάστημα τεσσάρων μηνών κατά τη προετοιμασία των επιχειρηματικών αποστολών από τις χώρες τους στο Ντουμπάϊ. Μια αντίστοιχη στελέχωση του ελληνικού Γραφείου ΟΕΥ θα συνέβαλε δυναμικά στη στρατηγική προβολής μας και διείσδυσης των προϊόντων μας στα Η.Α.Ε. Παρόλα αυτά το 2004 το Γραφείο ΟΕΥ Ντουμπάϊ εκτός των άλλων δραστηριοτήτων του δημιούργησε αδαπάνως για το Δημόσιο ιστοσελίδα με χρήσιμες πληροφορίες για τους Έλληνες και Εμιρατιανούς επιχειρηματίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση << **<http://oeydubai.geoweb.ge>**>>. Σημειώνουμε ότι οι ανταγωνίστριες χώρες ίδρυσαν τα Γραφεία τους την δεκαετία του 70' και οι εταιρείες τους καθιερώθηκαν πριν πολλά έτη στην τοπική αγορά, καθιστώντας πιο δύσκολη τη διείσδυση των καθυστερημένα αφιχθέντων ανταγωνιστών τους.

ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΡ⁴

⁴ Πληροφορίες: Σπυρίδων Λιόντος, Γραμματέας Β΄ ΟΕΥ

Γενικές πληροφορίες

ΕΚΤΑΣΗ : 11.473 τ. χλμ.

ΠΛΥΘΥΣΜΟΣ: 840.290 (εκτίμηση για το έτος 2004) εκ των οποίων το 60% είναι αλλοδαποί.

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Ντόχα.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ- ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: Συνταγματική Μοναρχία. Αρχηγός του Κράτους είναι ο Εμίρης HAMAD bin Khalifa Al Thani από το 1995, όταν ως διάδοχος εκθρόνισε τον πατέρα του με πραξικόπημα. Αρχηγός της Κυβερνήσεως είναι ο πρωθυπουργός ABDALLAH bin Khalifa Al-Thani, ο οποίος είναι και αδελφός του Εμίρη.

ΓΛΩΣΣΑ: Επίσημη γλώσσα είναι η Αραβική.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ : Το 95% του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι.

ΝΟΜΙΣΜΑ: Ριάλ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Το Κατάρ είναι μία χερσόνησος στον Αραβικό Κόλπο και συνορεύει με την Σαουδική Αραβία.

Ιστορική- Πολιτική αναδρομή.

Το Κατάρ υπήρξε προτεκτοράτο της Μεγάλης Βρετανίας από το 1861. Το 1971 με την απόφαση του Η.Β. να αποσυρθεί από τις κτήσεις του ανατολικά του Σουέζ απέκτησε την πλήρη ανεξαρτησία του.

Το Κατάρ αποτελεί μέλος του Συμβουλίου Συνεργασίας των Χωρών του Κόλπου.

Οικονομικό Προφίλ .

Α.Ε.Π.: 17,54 δις \$ εκτίμηση 2004, (Πηγή: Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Κατάρ)

Κατά κεφαλή Α.Ε.Π.: 21.468\$ εκτίμηση 2004, (Πηγή: Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Κατάρ)

Αύξηση Α.Ε.Π.: 8,5 (εκτιμήσεις, Πηγή: ESCWA)

Α.Ε.Π. κατά τομέα: Υπηρεσίες 28,8%, Βιομηχανία 70,8%, Γεωργία 0,4% (Πηγή: The World Factbook)

Πληθωρισμός: 2,3% εκτίμηση 2004, (Πηγή: Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Κατάρ)

Ανεργία: 2,7% (Πηγή: The World Factbook)

Προϋπολογισμός: Έσοδα 5,5 δις\$,Έξοδα 6 δις\$ περίπου (Πηγή: The World Factbook)

Εξωτερικό χρέος: 18 δις\$ (Πηγή: The World Factbook)

Εξαγωγές: 13 δις \$, (Πηγή: The World Factbook)

Εισαγωγές: 6 δις\$, (Πηγή: The World Factbook)

Γενικό Πλαίσιο:

Το πετρέλαιο κυριαρχεί στην οικονομία της χώρας και αποτελεί μαζί με το φυσικό αέριο και τα πετροχημικά το κύριο πυρήνα των εξαγωγών και των εσόδων της χώρας. Η πετρελαϊκή παραγωγή και τα πετροχημικά αποτελούν το 85% των εξαγωγών και το 70% των κυβερνητικών εσόδων, καλύπτοντας το 55% του Α.Ε.Π. της χώρας. Το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο του Κατάρ συμβάλλουν σε ένα κατά κεφαλήν ΑΕΠ συγκρίσιμο με αυτό των ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης. Τα

αποθέματα πετρελαίου είναι ικανά να συντηρήσουν τα σημερινά επίπεδα εσόδων για τα επόμενα 23 χρόνια. Παράλληλα η παραγωγή και εξαγωγή φυσικού αερίου βαίνει συνεχώς αυξανόμενη, ενώ το Κατάρ κατέχει το 5% των γνωστών αποθεμάτων φυσικού αερίου παγκοσμίως και έρχεται τρίτο (σε ύψος αποθεμάτων) μετά τη Ρωσία και το Ιράν.

Βιομηχανικός τομέας

Η κυβέρνηση του Κατάρ επιθυμεί, χρησιμοποιώντας τα έσοδα από το πετρέλαιο, να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές για την ανάπτυξη βαριάς βιομηχανίας. Ο βιομηχανικός τομέας της οικονομίας αυξήθηκε κατά 3% περίπου. Οι κυριότερες βιομηχανίες είναι ενεργοβόρες όπως αυτές των πετροχημικών, ατσαλιού και τσιμέντου. Παράλληλα υπάρχουν βιομηχανίες κατεργασίας τροφίμων, κλωστοϋφαντουργίας και παραγωγής επίπλων και χάρτου. Το βάρος όμως δίδεται στη βαριά βιομηχανία, λόγω της ύπαρξης των τεράστιων αποθεμάτων φυσικού αερίου και της φτηνής κατά συνέπεια ενέργειας, προσδίδοντας ένα πολύ σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Το 2003 υπεγράφη συμφωνία μεταξύ της κρατικής Qatar's United Development Company και της Dubai Aluminum Company (Dubai) για την από κοινού κατασκευή εργοστασίου επεξεργασίας αλουμινίου, συνολικού ύψους 2 δις δολλαρίων και παραγωγικής ικανότητας 516.00 τόνων αλουμινίου ετησίως.

Επίσης, στις αρχές του 2004 η κρατική εταιρεία Qatar Petroleum ανήγειλε ότι σχεδιάζει, σε συνεργασία με διεθνείς εταίρους, να επενδύσει 22,8 δις δολάρια τα επόμενα πέντε χρόνια για την ανάπτυξη της ενεργειακής βιομηχανίας της χώρας.

Σύμφωνα με επίσημες ανακοινώσεις τον Ιανουάριο τ.ε. η κυβέρνηση του Κατάρ προγραμματίζει να δαπανήσει 108 δις Δολάρια ΗΠΑ τα επόμενα πέντε χρόνια. Το ποσό θα κατευθυνθεί σε επενδύσεις για τη δημιουργία καλύτερων υποδομών καθώς και σε επενδύσεις στον πετρελαϊκό τομέα της οικονομίας.

Παράλληλα το Κατάρ σχεδιάζει την δημιουργία ενός Διεθνούς Οικονομικού Κέντρου με την προοπτική να προσελκύσει μεγάλες ξένες εταιρείες του χρηματοοικονομικού τομέα, δημιουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο έναν εναλλακτικό πόλο για τις ξένες εταιρείες που αναζητούν έδρα για τις περιφερειακές τους δραστηριότητες στην ευρύτερης περιοχή.

Τουριστικός τομέας.

Η κυβέρνηση έχει αναπτύξει μια παγκόσμια καμπάνια εκατομμυρίων δολλαρίων για να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες. Το Κατάρ επιτρέπει σε όλους τους μόνιμους κατοίκους των χωρών του Κόλπου, ανεξαρτήτως εθνικότητας, να εισέρχονται στην χώρα χωρίς προεγκριμένη βίσα. Ο νόμος επεκτάθηκε και σε μεγάλο αριθμό χωρών της Ευρώπης και της Β. Αμερικής.

Επίσης, μέσα στο πλαίσιο των προσπαθειών που καταβάλλουν οι αρχές της χώρας για την ανάδειξη της ως ελκυστικού τουριστικού προορισμού, θα διεξαχθούν στην πόλη του Κατάρ, το πρώτο δεκαπενθήμερο Δεκεμβρίου του 2006, οι 15οι Ασιατικοί Αγώνες, στους οποίους θα συμμετάσχουν περισσότερες από 44 χώρες.

Οι επενδύσεις για τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών ανέρχονται σε 450 εκατομμ. Δολλ. ΗΠΑ.

Τηλεπικοινωνίες.

Το δίκτυο τηλεπικοινωνιών (παρά το γεγονός ότι αποτελεί κρατικό μονοπώλιο) είναι από τα καλύτερα στην ευρύτερη περιοχή του Κόλπου, αφού η κρατική εταιρεία τηλεπικοινωνιών υιοθετεί άμεσα τα τελειότερα τεχνολογικά επιτεύγματα στον τομέα της.

Ελληνικά Οικονομικά συμφέροντα στη χώρα.

Όπως δείχνουν τα προσωρινά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Αυγούστου 2004 οι εισαγωγές μας υπερβαίνουν κατά πολύ την αξία των εξαγωγών μας. Συγκεκριμένα, η συνολική αξία των εισαγωγών μας από το Κατάρ ανέρχεται στα 33.764.6674 Ευρώ ενώ οι αντίστοιχες εξαγωγές μας υπολογίζονται σε 1.319.113 Ευρώ.

Όπως φαίνεται από τα ανωτέρω το διακρατικό εμπόριο βρίσκεται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα κυρίως λόγω της διστακτικότητας των Ελλήνων εξαγωγέων και επενδυτών, σε σχέση με τους Ελληνοκύπριους εξαγωγείς, Τούρκους κλπ. παρότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για δυναμική διεύρυνση των προϊόντων μας.

Μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, επισκέψεις Ελλήνων επισήμων και υπογραφές συμφωνιών, θα δημιουργούσαν πρόσφορο κλίμα για τη δραστηριοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων.

ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΠΑΧΡΕΙΝ⁵

---

⁵ Πληροφορίες: Εμμανουήλ Μαρκιανός, Γραμματέας Γ' ΟΕΥ

Γενικές πληροφορίες

ΕΚΤΑΣΗ 709 τ.χμ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 690.000 (επίσημα στοιχεία Υπ. Εσωτερικών) εκ των οποίων οι 235.000 αλλοδαποί.

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Μανάμα.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ- ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: Συνταγματική Μοναρχία. Αρχηγός του Κράτους είναι ο βασιλιάς Sheikh Hamad bin al-Khalifa από το 1999, ενώ αρχηγός της Κυβερνήσεως είναι ο πρωθυπουργός Sheikh Khalifa bin Sulman al-Khalifa από το 1970.

ΓΛΩΣΣΑ: Επίσημη γλώσσα είναι η Αραβική.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Το 85% του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι(60% Σίιτες και 40% Σουνίτες).

ΝΟΜΙΣΜΑ: Δηνάριο Μπαχρέιν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Το Μπαχρέιν είναι ένα αρχιπέλαγος αποτελούμενο από 33 νησιά στον Αραβικό Κόλπο μεταξύ των ανατολικών ακτών της Σ. Αραβίας και την χερσόνησο του Κατάρ. Το μεγαλύτερο μέρος του Μπαχρεϊανού πετρελαίου βρίσκεται στο νησί του Μπαχρέιν, το οποίο διαθέτει τα σημαντικότερα αποθέματα πόσιμου νερού στην ευρύτερη περιοχή.

Ιστορική- Πολιτική αναδρομή.

Το Μπαχρέιν υπήρξε προτεκτοράτο του Η. Β από το 1861. Το 1971 με την απόφαση του Η. Β. να αποσυρθεί από τις κτήσεις του ανατολικά του Σουέζ απέκτησε την πλήρη ανεξαρτησία του. Οι Βρετανοί και οι Αμερικανοί διατηρούν βάσεις καθώς και ελεύθερη χρήση των αεροδρομίων και των λιμένων του Μπαχρέιν, τα οποία χρησιμοποίησαν πρόσφατα τόσο στον πόλεμο του Αφγανιστάν όσο και στους δύο πολέμους με το Ιράκ.

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του διεθνούς τύπου και ΜΜΕ η οικονομική ανάπτυξη του Μπαχρέιν δεν συνοδεύτηκε με αντίστοιχη εξέλιξη στην πολιτική ζωή της χώρας. Το πολίτευμα της χώρας είναι η συνταγματική μοναρχία με σχετική χαλαρότητα στα θέματα της κατανάλωσης αλκοόλ. Μετά την επανάσταση στο Ιράν

το 1979, ένα Ισλαμιστικό Σιιτικό κίνημα δημιουργήθηκε στην χώρα το οποίο αντιτίθεται σε πολλές από τις ενέργειες και αποφάσεις της Σουνιτικής Βασιλικής Οικογένειας. Για το λόγο αυτό η κυβέρνηση προσπαθεί να ελέγχει πλήρως τον Σιιτικό πληθυσμό και επανειλημμένα έχει λάβει μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση. Μετά το 2002 παρατηρείται μια φιλελευθεροποίηση του καθεστώτος με καθιέρωση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις γυναίκες πράγμα το οποίο ξεσήκωσε διαμαρτυρίες από τους συντηρητικούς Ισλαμιστές. Παρότι στην χώρα υπάρχει ένα διαρκώς διογκούμενο κύμα διαμαρτυρίας σε ότι αφορά το ρόλο της χώρας στον πόλεμο του Ιράκ και στις σχέσεις με την Δύση, μέχρι στιγμής η Κυβέρνηση έχει κατορθώσει να το ελέγχει προσφέροντας κυβερνητικές θέσεις σε εξέχοντα στελέχη της αντιπολίτευσης.

Το Μπαχρέιν αποτελεί μέλος του Συμβουλίου Συνεργασίας των Χωρών του Κόλπου.

Οικονομικό Προφίλ .

Α.Ε.Π.: 10.2 δις \$ (Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce)

Κατά κεφαλή Α.Ε.Π.: 13.689\$ (Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce)

Αύξηση Α.Ε.Π.: 13.7% (εκτίμηση Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce)

Α.Ε.Π. κατά τομέα: Υπηρεσίες 64%, Βιομηχανία 35%, Γεωργία 1% (εκτίμηση, Πηγή: The World Fact book)

Πληθωρισμός: 2 % (Πηγή Bahrain Chamber of Commerce:)

Ανεργία 15% (εκτίμηση, Πηγή: The World Fact book)

Προϋπολογισμός: Έσοδα 2.79 δις\$,Έξοδα 2.8 δις\$ (Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce)

Εξαγωγές: 6.0 δις \$ (εκτίμηση, Πηγή: The World Fact book)

Εισαγωγές: 4.5 δις\$ (εκτίμηση, Πηγή: The World Fact book)

Γενικό Πλαίσιο

Το πετρέλαιο κυριαρχεί στην οικονομία της χώρας και αποτελεί μαζί με το φυσικό αέριο και τα πετροχημικά το κύριο πυρήνα των εξαγωγών και των εσόδων της

χώρας. Η πετρελαϊκή παραγωγή και τα πετροχημικά αποτελούν το 60% των εξαγωγών και των κυβερνητικών εσόδων συμβάλλοντας κατά 30% στο Α.Ε.Π. Υπάρχει όμως μια τάση το ανωτέρω ποσοστό να βαίνει διαρκώς μειούμενο καθώς η χώρα προσπαθεί να διαφοροποιήσει την οικονομία της και τις πηγές των εσόδων της. Για το λόγο αυτό έχουν δημιουργηθεί μια σειρά από ενεργειοβόρες βαριές βιομηχανίες οι οποίες περιλαμβάνουν παραγωγή αλουμινίου, σιδήρου, καθώς και εργοστάσιο παραγωγής αμμωνίας και μεθανόλης κ.α.. Στον τομέα των υπηρεσιών και ειδικότερα στον χρηματοοικονομικό τομέα έχουν γίνει επίσης προσπάθειες για εκμετάλλευση του σχετικά φιλελεύθερου πλαισίου που η κυβέρνηση έχει θεσπίσει με ικανοποιητικά αποτελέσματα. Έτσι μια σειρά εταιρειών έχουν εγκαταστήσει τα περιφερειακά τους κέντρα στο Μπαχρέιν εκμεταλλευόμενα το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς και τις συνθήκες ασφάλειας που υπάρχουν στην χώρα. Μετά το 2000 και κατόπιν απαίτησης του ΟΟΣΑ, το Μπαχρέιν έχει προβεί σε σημαντικές αλλαγές στην νομοθεσία του προκειμένου να ανατρέψει την φήμη ότι αποτελεί κέντρο ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Το Μπαχρέιν και οι ΗΠΑ προχωρούν με γρήγορους ρυθμούς στην δημιουργία Ζώνης ελεύθερου εμπορίου η οποία θα τεθεί σε πλήρη ισχύ στις αρχές της επόμενης δεκαετίας. Η Σ. Αραβία έχει εκφράσει σοβαρές αντιρρήσεις για την συμβατότητα της ανωτέρω διμερούς συμφωνίας με το νομοθετικό πλαίσιο του Συμβουλίου Οικονομικής Συνεργασίας των χωρών του Κόλπου, θέτοντας υπό αμφισβήτηση το μέλλον και των δύο συμφωνιών. Το Μπαχρέιν αποτελεί την τέταρτη χώρα της Μ. Ανατολής που διαπραγματεύεται την υπογραφή Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (Free Trade Agreement) με τις ΗΠΑ. Οι άλλες τρεις είναι το Μαρόκο, η Ιορδανία και το Ισραήλ. Η Συμφωνία αποτελεί μέρος του σχεδίου των ΗΠΑ για την δημιουργία μιας ευρύτερης ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου που θα καλύπτει το σύνολο των χωρών της Μ. Ανατολής μέχρι το 2013. Η συμφωνία προβλέπει την σταδιακή εξάλειψη όλων των εμποδίων ανάμεσα στις δύο χώρες στον εμπορικό τομέα..

Αναλυτικά η οικονομική κατάσταση του Μπαχρέιν κατά τομείς είναι η ακόλουθη.

Πετρελαϊκός τομέας.

Το Μπαχρέιν είναι ένας ανεξάρτητος εξαγωγέας με ημερήσια παραγωγή 188.000 βαρέλια. (Πηγή Bahrain Chamber of Commerce). Το 2003 το Ανώτατο Πετρελαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε την συγχώνευση των κρατικών πετρελαϊκών εταιρειών Bahrain National Oil Company (BANOCO) και Bahrain Petroleum Company (BAPCO). Η νέα εταιρεία βρίσκεται υπό αναδιοργάνωση και το κόστος του εγχειρήματος εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 800 εκατ. Δολάρια. Τα πετρελαϊκά αποθέματα της χώρας υπολογίζεται ότι θα διαρκέσουν, με τους σημερινούς ρυθμούς άντλησης, για άλλα 60 χρόνια. Η ύπαρξη σημαντικών ποσοτήτων φυσικού αερίου ενισχύει την βιομηχανία αλουμινίου. Η παραγωγή φυσικού αερίου αυξήθηκε κατά 41.5 δις κυβικά πόδια (από 392.9 δις.κ.π. το 1998 σε 434.4 το 2003- Πηγή:Υπ. Πετρελαϊκών Υποθέσεων).

Η εταιρεία Aluminium Bahrain αποτελεί το μεγαλύτερο καταναλωτή φυσικού αερίου κάνοντας χρήση του 28.4% της εγχώριας παραγωγής, ενώ η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας απορροφά το 26.2% και η πετρελαϊκή βιομηχανία το 22.2% (Πηγή:Υπ. Πετρελαϊκών Υποθέσεων).

Βιομηχανικός τομέας.

Ο τομέας επικεντρώνεται σε ενεργοβόρες βιομηχανίες όπως αυτές του αλουμινίου, των πετροχημικών και των πλαστικών καθώς επίσης και σε βιομηχανίες κατεργασίας τροφίμων, φαρμάκων και μηχανολογικού εξοπλισμού. Η εταιρεία Aluminium Bahrain (ALBA) αποτελεί παγκοσμίως τον μεγαλύτερο χυτευτή αλουμινίου στον κόσμο εκτός της Ρωσίας και το 2003 η παραγωγή τους ανήλθε σε 531.991 μετρικούς τόνους (Πηγή:ALBA). Η Bahrain Saudi Aluminium Marketing Company (BALCO) είναι υπεύθυνη για τις πωλήσεις και το marketing των παραγόμενων ποσοτήτων.

Τραπεζικός και Χρηματοοικονομικός τομέας.

Μετά από επίμονες και επιτυχείς προσπάθειες των νομισματικών αρχών της χώρας το Μπαχρέιν έχει εξελιχθεί σε διεθνές οικονομικό κέντρο, το οποίο αποτελεί επίσημο μέλος της Διεθνούς Επιτροπής Τραπεζικού Ελέγχου.

Ο τραπεζικός και οικονομικός τομέας αριθμεί πάνω από 377 τοπικά ή διεθνή, τραπεζικά, χρηματοοικονομικά και ασφαλιστικά ιδρύματα, τα οποία προσφέρουν υψηλού επιπέδου χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Μόνο το 2004 η Νομισματική Αρχή έδωσε άδεια λειτουργίας σε περισσότερες από 37 νέες χρηματοοικονομικές εταιρείες. Το Μπαχρέιν αποτελεί επίσης μεγάλο κέντρο συναλλάγματος κυρίως για τα νομίσματα των χωρών της Μέσης Ανατολής αλλά και της Ν. Α. Ασίας. Οι εταιρείες Offshore Banking παρέχουν οικονομικές και εμπορικές υπηρεσίες σε μεγάλο αριθμό διεθνών πετρελαϊκών, βιομηχανικών και εμπορικών εταιρειών.

Η χώρα εξελίσσεται ταχύτατα και σε διεθνές κέντρο για 'Islamic Banking'. Υπάρχουν πάνω από 20 τραπεζικά ιδρύματα τα οποία παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες καθιστώντας το Μπαχρέιν το μεγαλύτερο τραπεζικό κέντρο Ισλαμικών τραπεζών στον κόσμο, καθώς και το μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό κέντρο στην Μ. Ανατολή.

Ταυτόχρονα η Νομισματική Αρχή του Μπαχρέιν υπέγραψε μνημόνια συνεργασίας με την Μαλαισία, την Λιβερία και την Σ. Αραβία για την δημιουργία μιας Διεθνούς Ισλαμικής Νομισματικής Αγοράς (International Islamic Money Market).

Η δημιουργία του Bahrain Financial Harbour, συνολικού προϋπολογισμού 1250 εκατ. Δολ. ΗΠΑ βρίσκεται σε εξέλιξη. Μόνο η πρώτη φάση προβλέπει την κατασκευή δύο ουρανοξυστών με 53 ορόφους έκαστος, οι οποίοι θα συνδέονται με κυκλικό εννιαώροφο εμπορικό κέντρο διαμέτρου 28 μέτρων. Ως έτος αποπεράτωσης ανακοινώθηκε το 2006.

Στο Μπαχρέιν υπάρχουν πάνω από 65 υπεράκτιες ασφαλιστικές εταιρείες με ενεργητικό που ετησίως υπερβαίνει το ένα δις Δολλ. Γίνονται επίσης προσπάθειες από την κυβέρνηση ώστε η χώρα να καταστεί ο ασφαλιστικός κόμβος της περιοχής.

Χρηματιστήριο

Το Χ.Α. ιδρύθηκε το 1987 και είναι το δεύτερο παλαιότερο στον Κόλπο. Το Μπαχρέιν έχει ανοίξει τις πόρτες του τόσο στις ξένες εταιρείες όσο και στα αμοιβαία κεφάλαια, ενώ καταβάλει επίμονες προσπάθειες για περαιτέρω φιλελευθεροποίηση στις αγορές κεφαλαίου και την προσέλκυση ξένων ιδιωτικών επενδύσεων. Το χρηματιστήριο του Μπαχρέιν συμπεριλαμβάνεται στον δείκτη των Διεθνών Αγορών και είναι μέλος τόσο της Διεθνούς Οργάνωσης Εγγύησης Πολυμερών Επενδύσεων (MIGA) καθώς και του Παγκόσμιου Οργανισμού Προστασίας Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 2003 ο δείκτης του χρηματιστηρίου του Μπαχρέιν ανήλθε κατά 38.8% σε σχέση με το 2002, ενώ η κεφαλαιοποίηση έφτασε τα 3,7 δις δηνάρια Μπαχρέιν (2003, Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce).

Τουριστικός τομέας.

Η κυβέρνηση έχει αναπτύξει μια παγκόσμια καμπάνια εκατομμυρίων δολαρίων για να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες. Το Μπαχρέιν υπήρξε η πρώτη χώρα στην περιοχή που επέτρεψε σε όλους τους μόνιμους κατοίκους των χωρών του Κόλπου, ανεξαρτήτως εθνικότητας, να εισέρχονται στην χώρα χωρίς προεγκριμένη βίζα. Το αποτέλεσμα είναι ότι το 78% των τουριστικών αφίξεων προέρχεται από τις χώρες του Κόλπου. Μετά την μεγάλη επιτυχία του μέτρου αυτού ο νόμος επεκτάθηκε και σε μεγάλο αριθμό χωρών της Ευρώπης και της Β. Αμερικής. Το προηγούμενο έτος εγκαινιάστηκε και ένα υπερσύγχρονο γήπεδο γκολφ σύμφωνα με διεθνείς προδιαγραφές συνολικού κόστους άνω των 21 εκατ. δολαρίων. Σύμφωνα με το Αγγλοαραβικό Επιμελητήριο κατά το 9μηνο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2004, ο αριθμός των τουριστών που επισκέφθηκαν την χώρα ανέρχεται στα 3 εκατ. και αυξάνεται συνεχώς.

Τηλεπικοινωνίες

Το δίκτυο τηλεπικοινωνιών είναι το καλύτερο στην ευρύτερη περιοχή του Κόλπου αφού η κρατική εταιρεία τηλεπικοινωνιών υιοθετεί άμεσα τα τελειότερα τεχνολογικά επιτεύγματα στον τομέα της..

Ελληνικά Οικονομικά συμφέροντα στη χώρα.

Καθ' όλη την προηγούμενη πενταετία οι εξαγωγές μας στο Μπαχρέιν αντιπροσώπευαν κατά μέσο όρο το 0,05 % των συνολικών εξαγωγών μας και το 0,02% των συνολικών εισαγωγών μας. Ο μηχανολογικός εξοπλισμός κατέχει το 20% περίπου των συνολικών εξαγωγών μας (2004, Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce) και τα προϊόντα αλουμινίου το 93% των συνολικών εισαγωγών μας (2004, Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce). Το Μπαχρέιν αποτελεί τον 72ο κατά σειρά σπουδαιότητας οικονομικό εταίρο της Ελλάδας ως προς τις εξαγωγές μας και τον 82^ο αναφορικά με τις εισαγωγές μας (ΕΣΥΕ).

Όπως δείχνουν τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, για το πρώτο εννιάμηνο του 2004 οι εξαγωγές μας υπερβαίνουν την αξία των εισαγωγών μας κατά 1.514.000 δολ. ΗΠΑ. Η συνολική αξία των εισαγωγών μας στην χώρα για το για το πρώτο εννιάμηνο ανέρχεται στα 1.158.000 δολ ΗΠΑ ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές μας υπολογίζονται σε 2.672.000 δολ. ΗΠΑ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εμπορικού Επιμελητηρίου του Μπαχρέιν οι ελληνικές εξαγωγές κατά το 2004 ανήλθαν στα 3.138.000 δολ. ΗΠΑ. Τα κυριότερα εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα κατά σειρά σπουδαιότητας ήταν: μηχανήματα συσκευασίας, σίδηρος, μετρητές ηλεκτρικού ρεύματος, τοματοπολτός, σαμπουάν, κεραμικά πλακίδια και γυναικίος ρουχισμός, καλώδια και ζυμαρικά. Αντίστοιχα οι εισαγωγές μας από το Μπαχρέιν ανήλθαν στα 175.000 δολ. ΗΠΑ. Τα εισαγόμενα προϊόντα ήταν: προϊόντα αλουμινίου, ακατέργαστα δέρματα και είδη υγιεινής. Τα στοιχεία αυτά διαφοροποιούνται από τις εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ, θα πρέπει όμως να ληφθούν υπόψη τυχόν περιθώρια λάθους.

Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι το διακρατικό εμπόριο βρίσκεται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα κυρίως λόγω της διστακτικότητας των Ελλήνων

εξαγωγέων και επενδυτών, παρότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για δυναμική διεύρυνση των προϊόντων μας.

Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπ' όψη ότι το Μπαχρέιν αποτελεί γέφυρα επανεξαγωγής των προϊόντων σε χώρες δύσκολα προσβάσιμες, για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους.

Οι επανεξαγωγές προϊόντων αντιπροσωπεύουν ποσοστό 35% του συνόλου των εισαγωγών της χώρας.. Το Ιράν, το Ιράκ, η Υεμένη, το Πακιστάν, και άλλες χώρες εξυπηρετούνται έμμεσα ή άμεσα από διεθνείς εταιρείες, ή παραρτήματα ξένων εταιρειών, που είναι εγκατεστημένες στο Μπαχρέιν.

Μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, επισκέψεις Ελλήνων επισήμων και υπογραφές συμφωνιών, θα δημιουργούσαν πρόσφορο κλίμα για τη δραστηριοποίηση και του ιδιωτικού τομέα..

Στελέχη του Γραφείου ΟΕΥ Ντουμπάϊ επισκέφτηκαν υπηρεσιακά το Μπαχρέιν το 2004 για επαφές με την Διοίκηση του Επιμελητηρίου τους και λοιπούς αξιωματούχους του οικονομικού τομέα, παράγοντες του επιχειρηματικού κόσμου καθώς και εκπροσώπους της ελληνικής παροικίας. προς διερεύνηση της αγοράς και των δυνατοτήτων περαιτέρω ανάπτυξης των ελληνικών εξαγωγών. Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι η πρώτη φορά που ελληνική αποστολή επισκέπτεται την εν λόγω χώρα με σκοπό την γνωριμία των κρατικών οικονομικών παραγόντων και την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με αυτούς. .

Συμπεράσματα.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα των Η.Ε. θεωρεί το Μπαχρέιν σαν το δυνητικό κέντρο του χρηματοοικονομικού τομέα στην περιοχή όσο αφορά τους τομείς των μικρών και μεσαίων επενδύσεων, καθιστώντας την χώρα ένα διεθνή κέντρο παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών. Η χώρα είναι τρίτη παγκοσμίως με βάση τον δείκτη οικονομικής φιλελευθεροποίησης. Η Moody's την κατατάσσει θετικά στον ανάλογο κατάλογο της (Βαα3) χάρης κυρίως στο χαμηλό οικονομικό χρέος της, αποτέλεσμα της χρηστής οικονομικής διαχείρισης και του περιορισμένου εσωτερικού και εξωτερικού δανεισμού.